

МОЛОДА УКРАЇНА

Канадійське видання

Молода Україна

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

Рік 3

ТРАВЕНЬ - ЧЕРВЕНЬ, 1953

Ч. 3 (10)

ТОРОНТО

TORONTO

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляємо всіх зацікавлених, що з ініціативи Головних Управ ОДУМ-у Сполучених Штатів і Канади 8 і 9 серпня ц. р. відбудеться в Ст. Кетерінс, Онтеріо,

ЗАГАЛЬНА ЗУСТРІЧ

української демократичної молоді й старшого громадянства обидвох країн. В програмі зустрічі:

Субота, 8 серпня 1953:

1. Оглядини Ніягарського водопаду (пополудні)
2. Велика забава в Ст. Кетерінс (ввечері)

Неділя, 9 серпня 1953:

1. Польова Служба Божа на одній з кращих площ над озером Онтеріо (Ст. Кетерінс).

2. Посвячення одумівського прапора.

3. Виступи представників окремих українських організацій.

4. Показ мистецької і спортової самодіяльності філій ОДУМ-у.

5. Великий концерт з виступами наших кращих мистецьких сил. Докладні інформації про зустріч будуть в найближчому часі подані в часописах "Український Прометей" і "Народня Воля", а також в радіо та окремих оголошеннях. Філії ОДУМ-у й Головні Управи братніх організацій дістануть в цій справі окремі обіжники.

Просимо філії ОДУМ-у заздалегідь підготувати програму своїх виступів та організувати в своїй місцевості транспорт для всіх громадян, які бажатимуть взяти участь в цій зустрічі.

До побачення на зустрічі 8 і 9 серпня ц. р.

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Ігор Качуровський	Ви, люди міста...
Редакційна	Слово до молодих авторів
Тодось Осьмачка	Кипіла гречка...
Юліюш Мерошевскі	Криза філософії малих людей
Микола Хвильовий	Дорога й ластівка
Джек Лондон	Вовчий син
Б. Олександрів	З циклю "Музика"
Микола Зеров	Поезії
Віт. Бендер	На чужих дорогах
О. О.	Ернест Гемінгвей
Дм. С-вій	Демократія й вождівство
А. Галан	Віра
Іван Василевич	Давно пора

Цікава всячина. Кадри наших днів.
Сильветки нашої молоді. Огляд книжок
і журналів.

С. Драгоманов, Ів. Піддубний, В. Чорній Листи до редакції

На обкладинці: Королева Брітанського Комонвелту Елисавета II.

М. Дмитренко

В полях.

ІГОР КАЧУРОВСЬКИЙ

**
*

Ви, люди міста, що у вас в неласці
П'ян-дерево, і сейбо, і омбу,*)
Чи вас не вабить: у зеленій казці
Побути з нами радісну добу?

Чи вас не вабить: на поклін природі
З камінних міст, де спека, пил, іржа,
Піти туди, де ріки повноводі
І дивовижний цвіт мбурукужа?*)

Чотири роки я не бачив лісу,
Не слухав лісової тишини,
Крізь листв'яну мережану завісу
Не задивлявся в синь височини.

І ось, нарешті, ліс. Гостинна тиша,
Зелена сутінь потаємних ніш:
Все вужче стежка, зелень все густіше
І запах квітів — глибше і п'яніш.

Куші й дерева — все плющем повите,
Десь жук гуде, як басова струна.
А вдалені просвічує крізь віти
Дзеркально-металева Парана.

Там катерів прудких веселий шерех
Часом стривожить плесо осяйне,
І потім довго хвиля плеще в берег,
Аж поки не затихне... не засне...

Щось ніби трісне гілкою сухою,
Яксь мала пташина проспівала
І стежкою забутою, глухою,
Вступає в серце тиша лісова.

Я кинув дома всі нудні турботи,
Утік від них, як злодій, крадькома
І тільки зрідка ще шкодую потай,
Що я — самотній, що її — нема.

*) Сейбо, омбу, мбурукужа — назви рослин в Аргентині.

СЛОВО ДО МОЛОДИХ АВТОРІВ

Професор Юрій Шерех сказав колись, що вартісні українські журнали крахують здебільша на п'ятому числі. Ми не знаємо, чи в оцінці шановного професора "Молода Україна" є вартісним журналом, але знаємо, що саме такий журнал намагаємось дати до рук нашої молоді. І якщо без зайвої самореклями та без постійних нарікань на читачів ми щасливо пройшли нещасливу п'ятку й сьогодні випускаємо в світ десяте число "Молодої України", то це для нас подія, з приводу якої хочеться висловити декілька думок.

Почнемо з одної рецензії, яка з'явилася кілька місяців тому на сторінках газети "Вперед". З цілої низки молодечих видань, які принагідно появляються на еміграції, рецензент "Вперед-у" заатакував лише "Молоду Україну" й "Авангард". Вже одне це вирізнення свідчить про те, що "Молода Україна" від початку своєї появи зайняла певне окреме місце серед численної української преси, що "Молоду Україну" читають і, так чи інакше, реагують на її зміст та напрям. Це вирізнення "Молода Україна" завдячує фактові, що є єдиним журналом, у якому можна прочитати бодай несміливу думку представників молодого українського покоління на еміграції, думку, не zdeформовану впливами того чи іншого середовища старшого покоління.

Проте автор рецензії в газеті "Вперед" стверджує, що українська молодь не має досі свого журналу. Це так, але до цього ствердження ми змушені додати, що співробітники газети "Вперед" також не кваліфіковані робити такий журнал, бо саме вони чи не найбільше задивлені в минуле.

Взагалі, ми тієї думки, що жодна з наших політичних партій не спроможна дати добрий молодечий журнал, бо жодна з них не знає сучасної української молоді. Не ідеалізуємо цієї молоді, хоч по всіх пластових, одумівських і сумівських пра-

вилах самі до неї зараховуємось. Не ідеалізуємо її тому, що знаємо обставини, в яких вона формувалася й формує свій світогляд, знаємо, що вона є продуктом сьогоднішнього дня й зокрема продуктом ненормальних умов емігрантщини.

Ті, що пробують повчати теперішню молодь, або говорити від її імені, мусіли б спершу вивчити психіку цієї молоді, мусіли б пізнати, як, що і чому вона думає, мусіли б знайти спільну з нею мову.

Недавно ми звернулися до одного приятеля, який за час війни побував у п'ятих різних арміях і на п'ятих різних фронтах, з питанням, хто був для нього найгіршим ворогом. Наш приятель без вагання відповів: мої зверхники, офіцери. Хіба не так думає більшість вчорашньої молоді? Хіба менш оригінально думає справжня сучасна молодь? Молодь, що правда, мовчить. Мовчить, мабуть, тому, що її думки далеко відбігають від усталених думок і поглядів старшого покоління, можливо тому, що в неї взагалі немає усталених думок і поглядів.

В кожному випадку ми досі не відкинули ні одної статті, ні одної поезії, ні одної новели чи репортажу молодого автора, в яких були б цікаві думки і які стояли б на рівні нашого журналу. Якщо ж, однак, молодь не має досі свого журналу, то хто цьому винен?

Не можемо нарікати, що матеріали не приходять до редакції взагалі. Вони приходять, але матеріалів молоді між ними таки занадто мало. Так, ніби для сучасної молоді не існує більше цікавих проблем, ніби молодь не має ніякого відношення до питань холодної і гарячої війни, до політики, до економіки, до сучасних гуманітарних наук, до наших високих шкіл, до хуторянства і провінціалізму еміграції.

Молодь мовчить, ніби про троянди й кохання все виспівали Леся Українка, Гайне і Шеллі, ніби тільки визначні письменники пишуть но-

велі. Адже, щоб стати визнаними, вони мусіли друкувати першу новелю! Зрештою, чи потрібна в наш час поезія й художня література? Хіба не досить з'їдати тони "Лайфу" і "Тайму", хіба не досить голівудських продукцій?

Можна б поставити ще 3 десяток подібних питань і нарешті питання: невже немає серед сучасної молоді відважних реформаторів, які в той чи інший спосіб стали б провідниками генерації, розвінчуючи забриханість і міщанську самозакоханість докільля?

Віriamo, що є. І поскільки "Молода Україна" й за десятим числом не збирається "падати", постільки віriamo, що з допомогою думаючої молоді вона стане таки рупором українського молодого покоління.

Отже пишіть, друзі! Присилайте статті, вірші, новелі і звичайні листи. Але пишіть не так, як один наш надійний друг, який постійно критикував журнал за погане редагування. Коли ми звернулись до нього з проханням написати щось живе і актуальне, він радо погодився з умовою, що спершу мусить придумати

оригінальний псевдонім і заголовок статті.

Через пів-року повідомив нас, що його псевдонім — О. Боярський, а стаття називатиметься — "Вставай, Африко!"

Ми чемно відповіли йому, що його псевдонім неоригінальний, а запозичений в одного члена проводу ОУН, і що заголовок статті взятий з офіціозу УРДП. Просили, щоб прислав статтю, а гарний псевдонім і заголовок ми вже придумаємо самі.

По деякому часі наш друг прислав листа такого змісту:

"Молода Україна" редагована тепер дуже добре. Зокрема перекладні речі знамениті. Моя стаття ще не готова. Привіт!"

На зворотній сторінці листової картки стояло закреслене:

О. Боярський

Вставай, Африко!

Але ми й далі свідомі того, що "Молода Україна" без молодих авторів не може бути стовідсотково журналом молоді. Вставайте ж, молоді автори! "Молода Україна" чекає від вас не лише слів, але й творів.

Тодось Осьмачка

* * *

Кипіла гречка медом і бджолою,
Вітри збігали по межі
Густі і теплі — вниз попід горою,
Немов тумани дощові.

Я панські коні пас малим в толоці,
Ти жала в пана над бугром,
Чорніли коси в тебе на сорочці
Далеко в гони під село.

І я на тебе німо задивився...
А гриви, наче водоспад,
Упали кінські на суху пшеницю
У бризки спілого зерна.

І враз гарапник бахнув над степами,
І репнув лунко, мов папір,
Мені піджак на спині полотняний
І я упав на свіжий сніп.

"Кого глядиш ти? Коні у колоссі!"
Зарів, як з ліса, дикий крик...
Той крик "обежчиків" лунає й досі
І в городах між кам'яниць.

І кожний раз, коли життя неждано
Над головою загуде,
І знов мені на давню рану
Канчук ремінний упаде, —

Твій образ юний і пречистий бачу
На полі панським у стерні,
В руках блищить у тебе серп гарячий
І дві коси на рукаві...

Так хай же б'є мене жорстока доля,
Коли твій образ виника
З мого надмірного заклання-болю —
Із-під ударів канчука!

Юліюш МЕРОШЕВСКИ

КРИЗА ФІЛОСОФІЇ МАЛИХ ЛЮДЕЙ*)

Під поняттям малих людей розумію інтелігентів з пересічною освітою, у відрізненні від кількох чи кільканадцятьох тисяч живучих тепер визначних особистостей. Погляди малих людей дають вираз нашій цивілізації, визначають її розквіт або занепад, а їх неспокій — це неспокій епохи.

Під кінець XIX століття малі люди мали перед собою два готові погляди, які могли творити фундамент життєвої філософії. Перший — це погляд релігійний, другий — ліберальний. Характерною рисою того-часного ліберального світогляду була його гармонійність. Він інтерпретував перед-айнштайнський всесвіт і після-дарвінську біологію в логічний, суцільний і зрозумілий спосіб.

Коли 25 років тому я вперше прочитав "Вельтретсель" Ернеста Гекля, я відчув, що ця книжка, мов милевий стовп, ділитиме моє життя на дві частини. Світ, всесвіт, людина — все це стало читальне, зрозуміле й твердо укріплене в логічній системі, спертій на наукових дослідках. Насправді й у всесвіті Гекля існувало декілька загадок — але ключ до ребуса буття був уже знайдений. Коли знаємо систему і більшість знаків, повне відчитання шифру — це тільки справа часу.

Кілька місяців тому, на якомусь книжковому випродажу, купив я за півтора шілінга англійське видання книжки Гекля п. н. "The Riddle of the Universe". Книжка — це переклад з німецького оригіналу з 1899 р., видана в Англії 1929 р.

Прочитавши по 25 роках книжку Гекля вдруге, я мов би знову пережив молодечу драму "втраченого раю". На цей раз — раю "ліберального". Колись, читаючи Гекля вперше, я мав абсолютну певність, що йду властивим шляхом. Той шлях міг скривати багато небезпек, але не могло бути сумніву, що це шлях властивий. Іншими словами, якщо

в той час інтелігент втратив віру, він діставав у заміну гармонійний логічний світогляд, який у певному сенсі і в певній мірі заступав віру. Сьогодні, якщо хтось втрачає віру, не дістає в заміну нічого, не дістає ніякого гармонійного філософського світогляду й ніхто не вкаже йому властивого шляху.

На мою думку, занепад матеріалізму на Заході захитав віру в лібералізм у малих людей. Якщо сьогодні Берtrand Рассел у своїй "Outline of Philosophy" говорить, що після останніх відкриттів у ділянці фізики неможливо далі втримувати матеріалістичний світогляд, якщо в наукових програмах ВВС біологи дискутують над тим, чи людина складається з "душі" і з "тіла", якщо в популярно-наукову літературу вводять такі дивовижні терміни як "World-stuff", отже поняття якоїсь мітичної космічної праматерії, якщо фізики і лавреати Нобля кляси Шредінгера бавляться в індуську метафізику — то все це в сумі, в мізках пересічних інтелігентів, зводиться до висновку, що жодної філософії ляків сьогодні властиво нема, що ліберальний вільнодумний світогляд не має вже солідного наукового фундаменту.

Величезні відкриття нашої епохи супроводить безрадість філософії. Ця безрадість виступає тим сильніше, що "філософією" займаються сьогодні великі фізики, математики, біологи, астрономи — неоднократно знамениті в своїй спеціальності, зате часто зовсім наївні й аматорські в філософії. Їхні вислови поглиблюють дезорієнтацію малих людей.

Альберт Айнштайн є в дослівному значенні цього слова творцем епохи. Проте його "філософічні" визначення бліді, туманні, хаотичні. В своїй книжці п. н. "The world as I see it" — Айнштайн дефінює свій релігійний погляд так:

*) Скорочено за "Культурою", ч. 2/3. 1953.

"Свідомість існування чогось — чого ми не в стані дослідити, чогось, що є уосібленням найглибшої мудрости й найнебуденнішої краси, краси, яка доступна для нас лише в її елементарних формах — це та свідомість і почуття, що складаються на правдиво релігійну поставу. В цьому сенсі, але виключно в цьому сенсі — я глибоко релігійна людина".

Після такого вступу виявляється, однак, що "Бог" Айнштайна не нагороджує і не карає. Немає рівно ж волі, яку ми усвідомлюємо в нас самих (...or has a will of the type of which we are conscious in ourselves).

Натомість в іншому місці на тему вільної волі Айнштайн пише, що від ранньої молодости визнавав погляд Шопенгауера, що "людина може робити те, чого хоче, але не може хотіти того, чого хоче". І додає, що коли йдеться про волю людини (в сенсі вільної волі) — він явний скептик. Коли, отже, "Бог" Айнштайна не має навіть тієї невольної волі, яку автор "Загальної Теорії Відносности" приписує людині — то ким і чим він є? Поетичною імпресією, літературною фразою...

Все це може й поезія — але напевно не релігія, й не філософія.

Зовсім інакше виглядав усесвіт XIX віку. В ньому не було місця на жодні поетичні недоговорення. Цей вчорашній перед-айнштайнський всесвіт був логічною замкнутою системою — в якій раціоналіст мав приємне почування, що є властивим мешканцем на властивій планеті.

Сьогодні все радикально змінилося. Вчені такої міри, що Айнштайн, Шредингер, Гакслі, Гол — поетизують і коментують відкриття в фізиці, біології, астрономії, психології — в спосіб на диво літературний. Безкомпромісові атеїсти, які відважно боронять своє становище, стають не лише рідкістю, але й... анахронізмом. В моді тепер туманний теїзм, якесь неназване "божество", яке в порівнянні з дозрілими концепціями Бога великих релігій — здається недорозвиненим калікою.

Філософічна аналіза й критика цих проблем переходить межі моїх скромних можливостей, як і рамці сьогодинського шкiцу. Мене інтересує передусім те, який вплив мають ці зміни на пересічного інтелігента — на малу людину, якою вважаю й себе.

Мені здається, що ця криза спричиняє два явища. Поперше збільшує притягальну силу цілковитих систем, таких, як католицизм чи комунізм, і зменшує притягальну силу систем ліберальних, як протестантизм. По-друге — ця криза виявляється в зрості ревізіонізму у відношенні до істотних принципів ліберальної філософії...

Це проблеми величезного значення не тільки у сфері релігії, але також у сфері культури й політики. США завдячують свою кар'єру і свій культурний профіль у великій мірі протестантизму. Американський епос праці й успіху є наскрізь протестантського духа. Від часів Кальвіна утотожнювання "Божої ласки" з успіхом у бізнесі є правилом серед англосаської класи людей "вільної торговельно-промислової ініціативи". Немає сумніву, що коли б Америка стала католицькою, стала б іншою Америкою.

Але які причини повороту до католицизму, що його завважуємо не лише в Сполучених Штатах, але також в Англії? Мені здається, що протестантизм є й був далеко сильніше зв'язаний з ліберальною філософією Заходу, ніж католицизм. Говорячи про лібералізм протестантизму, маємо між іншим на думці його шляхетні стремління до згармонізування наукового погляду з поглядом релігійним. Саме тому криза ліберальної філософії мала незмірно більший вплив на протестантизм, точніше на протестантів, ніж на католицизм і католиків.

Пересічний інтелігент на Заході починає неясно усвідомлювати, що секуляризація нашої культури скрахувала. Надії раціоналістів XIX ст. не здійснилися. Не вдалося ні виключити, ні зраціоналізувати "таємниці" буття. Метафізичний елемент,

відірваний від релігії і викинений поза дужки вільнодумної філософії, пробився на поверхню у хворобливих формах. Сучасна література створює багату збірку цього типу маніфестацій. Виявляється, що метафізичний елемент, відірваний від релігії і стертий з поверхні раціоналістичного світу, не гине, а вертається в інших, нижчих формах. І, як кожний придавлюваний інстинкт, вертається по певному часі з мінусовим знаком, як прояв звиродніння...

На цьому тлі здається зрозумілим поворот до цілковитих систем, як католицизм, які пропонують своїм визнавцям конкретні відповіді на всі питання. В рамках цілковитої системи не існує поняття кризи, а внутрішня гармонія такої системи не може бути розстроєна жодною теорією відносності...

**
*

Криза філософії малих людей не зводиться, однак, до вибору між двома авторитарними доктринами. Більшість в західному світі не є ні католицька, ні комуністична. Західний інтелігент є раціоналістом, і не здається правдоподібним, щоб з цього шляху звернув. Матеріалістичний світогляд зазнав поразки, але пересічна мала людина на Заході не усвідомлює того, що в ґрунті речі — це поступ, крок уперед, а не банкрутство.

На мою думку, намагання вияснити "таємницю" шляхом наукових дослідів і розумових висновків є в такій же мірі типово людське, як типово людське є метафізичне відчуття "таємниці". Теологи, які в цих намаганнях вбачають "гріх" і вимагають капітуляції на користь догми, роблять ту саму помилку, що й безкомпромісові атеїсти, які, як Бертранд Рассел, категорично домагаються відкинення поняття "таємниці". Як одна постава, так і друга — антилюдська, бо прагне гармонії через негачію кардинального елемента людської природи. Людина є фізикою й метафізикою одночасно і не може безкарно втек-

ти від драми, яка є логічним наслідком композиції людського "я".

Не йде про те, щоб наука давала докази чи підмуровувала ті чи інші догми. Наука завжди буде зовсім іншим шляхом пізнання, ніж релігія. Справа в тім, щоб ці два шляхи взаємно не виключались, щоб не намагались будувати два окремі світи, дві роздерті душі в одній людині. Важне в цій справі лише одне питання, а саме — погляд на людину. Наукова думка мусить загально прийняти, що метафізичний елемент є складовою частиною людської природи, хоч інтерпретації цього елемента можуть бути різні...

Якщо стверджуємо, що матеріалізму надалі не втримати, то треба ще додати, що на зміну йому ще нічого не створено. Пересічний інтелігент, обдумуючи висновки Айнштейна чи Шредингера, мусить дійти до ствердження, що їх погляди ні матеріалістичні, ні теїстичні, ні ідеалістичні. Це погляди філософічно безпорадні й неясні. Є очевидним, що це ще неготовий і недозрілий продукт.

Тотальна секуляризація нашої культури зазнала краху, бо те, що ми вважаємо "науковим поглядом" є сьогодні хаосом. Кого ж потішить Рассел, який думає, що фізики кожної хвилини можуть відкрити закони руху атома, і світ тоді спокійно вернеться до механістичної концепції? Це хибні припущення, бо причина кризи, матеріалізму, на мою думку, не в тому, що — як образно каже Рассел — "матерія випарувала". Якщо б у найближчих десятих роках фізики відкрили всі закони руху атомів і якщо б істота життя стала науково повністю вияснена, все одно не було б підстав для реабілітації матеріалізму, як філософічного світогляду. Бо банкрутство матеріалізму перерішене не тільки фізикою, але, на мою думку, передусім соціологією і психологією.

Не можемо бути матеріалістами, хоч би й бажали ними бути. Доказовий матеріал суперечить цьому. В людині існує метафізичний елемент, що навіть від означення "набутий

комплекс" не перестає бути фактом. Історія останнього півстоліття дає багато доказів, що елемент цей, окреслюваний як комплекс, надзвичайно тяжко лікувати. Гноблений і зіпхнутий з поверхні свідомості, він набирає інших форм у вигляді грізних невроз, як культ Гітлера, Сталіна, культ раси, держави і т. п. В ґрунті речі нема втечі перед ре-

лігією — і ті, що хоронять великі релігії, творять на їх місце невротичні пародії.

Іншими словами історія, соціологія і психологія вчать нас, що людина не має вибору між світоглядом матеріялістичним і метафізичним. Можемо лише вибирати між метафізикою варварів і метафізикою цивілізованих людей.

КОНФУЦІЙ СКАЗАВ...

Найбільший китайський філософ Конфуцій говорив про себе:

Я людина, яка в ентузіязмі забуває їсти, забуває про всі свої турботи, і не помічає, що старість наближається.

В тишині приймати правду, вчитись безупину і вчити людей — це природньо для мене.

Коли я йду в товаристві трьох, я завжди можу знайти когось між ними, хто може мене чогось навчити. Я вибираю добру людину і дію за її прикладом, або бачу погану людину і поправляю її недоліки в собі.

"Розумні" балачки і претенсійне поводження рідко бувають в добрих людей.

Якби я мусів взяти одну фразу, щоб описати все моє вчення, я сказав би: "Хай не буде зла у ваших думках".

Той, хто вивчає, але не думає — згублений. Той, хто думає, але не вчиться — є у великій небезпеці.

Високі пости, зайняті людьми з вузькими поглядами, ритуал, виконуваний без пошани, жадоба, дотримувана без внутрішнього почуття — це речі, на які не можу дивитись.

Я не сподіваюся знайти святого сьогодні. Але якщо я зможу знайти шляхетного чоловіка, я буду цілком задоволений.

Я ще ніколи не бачив людини, яка знає свої власні помилки і осуджує себе перед самим собою.

Справжньою людиною є та, яка

не робить іншим того, чого не бажає від інших собі.

З людиною, яка хоче йти за Правдою, але соромиться свого поганого одягу й звичайної їжі, не варто говорити.

Люди, які тільки говорять про добро, є злодіями чеснот.

Молоді люди мусять бути добрими синами вдома і в суспільстві; вони мусять бути обережними в своєму поводженні й вірними; любити людей і мати стосунки з добрими людьми. Якщо після вивчення цього всього у них ще залишилась енергія, нехай читають книжки.

Коли природа переважає над культурою, ви дістаєте вульгарність селянина. Коли культура переважає над природою, ви дістаєте педантичність писаря. Тільки коли культура і природа у відповідних кількостях — ви дістаєте шляхетну людину.

Чи Доброта справді така недосяжна? Якби ми справді шукали Доброту, ми б знайшли її зразу ж біля нас.

Долею деяких пуп'янків є ніколи не цвісти; інших — цвісти, але ніколи не давати плодів.

Майте повагу до молодих. Як ви знаєте, що колись вони не будуть тим, чим є ви тепер?

Від шляхетної людини очікують дотримання своїх принципів, а не сліпої вірності.

Тільки найрозумніші і найдурніші не можуть змінитися.

МИКОЛА ХВИЛЬОВИЙ

У травні ц. р. минуло 20 років з дня трагічної загибелі Миколи Хвильового — письменника і публіциста, ім'ям якого названо цілу літературно-ідеологічну течію в українському житті 20-х і 30-х років.

Хвильовий перший з своїх сучасників відчув і конкретно сформулював потребу не тільки політичного, але й психологічного унезалежнення від Москви, перший висунув підтримане Миколою Зеровим гасло "Геть від Москви, орієнтація на духову Європу!"

В советській Україні твори Хвильо-

вого на індексі заборонених, а проголошувані ним політичні ідеї, т. зв. хвильовізм, вважаються совєтською владою не менш злочинними і небезпечними, ніж петлюрівщина.

З творів М. Хвильового відоміші: "Вальдшнепи", "Редактор Карк", "Санаторійна зона", "Мати", "Я", "Арабески" та публіцистика, зокрема "Каміо грядеши" і "Думки проти течії".

Відзначаючи 20-ту річницю з дня смерті М. Хвильового, передруковуємо одну з кращих його новель "Дорога і ластівка".

Ред.

ДОРОГА І ЛАСТІВКА

У перспективі — дорога.

Праворуч, ліворуч — акварелі. Далеко — ліс. Дорога до лісу, а може в бік.

Дорога спокійно відходить, і на ній порожньо.

Мабуть, скоро зажовтіє листя, і в небо засумує старий дуб. Старий дуб був колись біля нашої хати, в дитинстві.

Я дивлюсь на дорогу, і вона веде мене за далекі гони.

Покірно йду за нею.

...Колись була береза, зірвав листок і положив у книгу; книзі, здається, більш, як сто літ, пожовкли навіть рядки. А в тій книзі лист із берези, пожовклий. (Може, берези вже й нема... А де згадка про автора столітньої книги з пожовклими рядками?).

...Дивлюсь на дорогу. На дорозі порожньо, і я думаю про небуття: коли дорога відходить, тоді щось відходить, кудись відходить.

...Потім згадую сливи.

Саме по цій дорозі везли колись сливи. Я був маленький і прохав у тітки слив.

Тоді вона дала мені жменю.

Та не були то сливи. Було дитинство.

...На краєвиді купчаться хмари, збираються на вечір.

Але то буде не потоп, а впаде звичайна роса.

Тоді забуває рослина.

А в потопі (пам'ятаєте?) були голуби.

Біля вікна пролетіли голуби, фуркнули і зникли за величезним будинком.

І каже голубка: — Дорога? — Каже голуб: — Дорога!

Потім полетіли на площу Володарського і там сіли біля ратуші.

...Дивлюсь знов на дорогу.

За нею, куди вона йде, йде суворість, може, жорстокість, може, сама смерть.

Ну, і що ж? Хай ідуть: так треба.

Але все-таки що з дорогою?

І сказав голуб: — Дорога? — Сказала голубка: — Дорога!

— — — — —

По далекій дорозі пішла широка тінь. Проходили розпатлані хмари і погасили сонце.

Коли пройшла тінь і сховала дорогу — дороги не було.

Я впав на обніжок своєї мудрости й подумав з тоскою:

— Дорога?

Але голуби не озивались.

— — — — —

Город шумів, кричали мотори, летіли будинки.

Мій далекий сон (лебедине крило) розтанув над містом.

...Я надів кашкета й вийшов на вулицю.

II.

Було тихо й темно.

Раптом повіяв вітер.

І закрутило,

зашуміло

в деревах.

Був грім — то прийшла літня пахуча грюмовиця.

Зірвало її, і помчалась вона в темну просторинь.

...А потім зашумів дощ.

Вона шукала світло —

— шукала,

найшла,

полетіла.

Влетіла.

Було чудове блискуче світло і тихо, без дощу.

То була кімната.

Сіла на шахві — спокійно, сухо, тепло.

Але хвилювалась.

Її хвилювало звичайне світло — електрика.

Тоді вона зірвалась і знову полетіла.

І от — чотири оксамитових стіни.

Ясно: вдарилась в оксамитову стіну і впала в фарфорову чашу.

Назад!

Назад!

І — в клявіші!

Пронісся мелодійний звук.

А що вона?

...Ще раз у стелю розписну, а там

в знемозі

впала.

Сиділа. Важко дихала.

А її ніжки обгортав килим — то східній оксамитовий килим із Турції. Певно, кімната була незвичайна — то була кімната в моїй уяві.

...А за вікном носився вітер, скиглили дерева, тривожно кричали гудки. Тільки ніч сміялась тихо, темно і лукаво.

...Так! Вона шукала вікна — вилетіти у вікно, у дощ, у ніч. Але вікна не було.

— — — — —
А потім ще довго носилась по кімнаті. Знову падала в фарфорову чашу й билась у розписну стелю.

Була в розпуці — її надто тривожило звичайне світло — електрика. ...Тоді в дощ заскиглили дерева, потім у дощ засміялись дерева.

Чи чула вона, як сміялись дерева?

Нічого не чула вона.

Нічого!

Нарешті —

— вдарилась вона в срібну жирандолю і впала на оксамитовий турецький килим...

Зідхаючи востаннє (вона розбилась на смерть), хилила головку від світла й шукала очима —
— вікно.

Вікна не було. І вона вмерла.

...А за вікном стояла ніч і тихо, темно і лукаво усміхалась.

— — — — —
За десять хвилин світало.

За годину я увійшов у кімнату.

Вже ночі не було.

Пройшла громовиця, пройшов дощ.

Підводилось сонце.

Пахло сонцем, пахло життям.

Я зідхнув глибоко й високо підвів голову.

...Потім узяв її за крильця, зневажливо подивився на крильця й кинув її в помийну яму, де рились бродячі міські пси.

То була ластівка.

Моїм арабескам — *finis*. І герої, і події, і пригоди, що їх зовсім не було, здається, йдуть, і вже ніколи-ніколи не прийдуть. І ніколи я не повернусь до моїх арабесок, щоб мучити себе над кожною крапкою. І вже ніколи не помчаться феєрверки гіперболізму крізь темряву буденщини, і не спалахне огнецвіт моєї фантазії: на рік буває тільки одна ніч — на Івана Купала — коли в зачарованому колі жевріє жемчуг химерної лапороті.

Моїм арабескам — *finis*. Але я не тоскую. Я ще раз пізнав силу безсмертного слова, і воно перетворилось у мені. І з океану варіацій я випливаю, м'ятежний і радісний, до нових невідомих берегів...

М. Хвильовий

Джек ЛОНДОН

ВОВЧИЙ СИН*)

На це віщування Месіїноного пришестья Стиски хрипко завили, скочивши на ноги. Мекензі вийняв великі пальці з рукавиць і чекав. Стали викликати Лиса й не замовкли, доки не вийшов наперед один молодий парубок і почав промовляти:

— Браття! Шаман говорив мудро. Вовки беруть наших жінок, і наші чоловіки бездітні. Нас лишилася жменька. Вовки забрали наші теплі хутра, а нам дали за них злого духа, що живе в пляшках, і одержу, зроблену не з бобрового або рисьачого хутра, а з трави. Вона не гріє, і наші чоловіки помирають од чудних хвороб.

— Я, Лис, не взяв собі дівчини за дружину, а чому? Двічі ті дівчата, що були мені до сподоби, пішли до Вовчого табору. Тепер я знов наскладав хутра з бобрів, лосів та карibu, щоб ним здобути ласки в Тлінг-Тінега й одружитися з його дочкою Зарінскою. Але її лижви вже прив'язані до її ніг, щоб утоптувати стежку Вовковим собакам. Я кажу не тільки про себе самого. Те саме, що я, зробив і Ведмідь. Він теж радий бути батьком її дітей і назбирав багато хутра для цього. Я кажу про багатьох парубків, що ще не мають жінок. Вовки завжди голодні. Завжди вони беруть краще м'ясо на полюванні. Для Воронів лишаються послідки.

— Ондечки Гугкла! — скрикнув він брутально, вказуючи на одну дівчину-каліку. — В неї ноги зігнуті, як березові ребра в каное. Вона не може ані дрова збирати, ані їжу ловцям носити. Та чи ж Вовки її вибрали?

— Так-так! — вигукували його одноплемінці.

— А онде Мойрі. Злий дух перекосив їй очі. Навіть діти лякаються, як побачать її; кажуть, що навіть ведмідь уступається їй з дороги. Та чи ж її вибрали?

Знов залунали ухвальні вигуки.

— Там сидить Пішет. Вона не чує моєї мови. Вона ніколи не чує крику свого немовляти, голосу свого чоловіка, щебету своєї дитини. Вона пробуває в Білій Тиші. Чи цікавилися нею Вовки хоч трошки? Ні! Вони беруть найкращу дичину з полювання, а нам лишаються послідки.

— Брати, так далі не буде! Не пустимо більше Вовків до нашого багаття. Час настав.

Спалахнуло світло, північне сяйво, пурпурове, зелене й жовте, злетіло до зеніту, еднаючи обрій з обрієм.

Лис, підвівши голову і руки знявши, дійшов найвищої нестями:

— Гляньте! Духи наших батьків повстали, й великі події стануться цієї ночі.

Він одступив назад, а другий парубок трохи соромливо вийшов наперед, його виштовхнули товариші. Він був вищий на голову за них, груди його були зухвало розкриті на морозі. Він не знав, як почати, й переступав з ноги на ногу. Слова не йшли йому з язика, і йому було якось ніяково. На його обличчя було страшно дивитися, бо колись його наполовину зідрав якийсь страшний удар. Нарешті він ударив себе кулаком у груди, що загули, як бубон, і його голос загримів, як прибій в океанській печері.

— Я Ведмідь, Срібне Вістря, й син Срібного Вістря. Ще коли в мене був голос дівочий, я вже забив рись, лося й карibu; коли мій голос завивав, як росомаха в ямі, я перейшов Південні Гори й забив трьох з Білої Річки; коли ж він став такий, як рев річки Чінуки, я зустрів голомордого гірського ведмеда й не вступився йому з дороги.

Він спинився, його рука многозначно торкнула гідкі шрами на його обличчі.

— Я не такий красномовний, як

*) Закінчення. Початок див. ч. 2 (9) "Молодої України".

Лис. Мій язик замерз, як ота річка. Я не вмю говорити великих промов. У мене мало слів. Лис сказав, що цієї ночі стануться великі події. Мова плине з його язика, як весняні струмки, але він не щедрий на вчинки. Цієї ночі я битимуся з Вовком. Я заб'ю його, й Зарінська сидітиме коло мого багаття. Ведмідь сказав.

Навкруги Скрефа Мекензі знявся пекельний галас, але він не поступався. Розуміючи, що нема користі з рушниці на малій відстані, він посунув обидва револьвери, щоб вони були напихваті, й натяг свої рукавиці мало не по лікті. Він знав, що нема надії на рятунок, як нападуться на нього всі разом, але ладен був вмерти, як і похвалявся, міцно стиснувши зуби. Ведмідь зупинив своїх товаришів, одштовхнувши найпалкіших своїм страшним кулаком. Коли галас почав затихати, Мекензі глянув на Зарінську. Вона була чудова. Нахилилася вперед на своїх лижвах, вуста напіврозтулені, ніздрі тремтять, — немов тигриця перед тим, як стрибнути. Її великі чорні очі дивилися на земляків зі страхом і викликом. Напруження її було таке, що вона й не дихала. Одну руку притиснувши спазматично до грудей, а другою міцно стискаючи батого, вона ніби скам'яніла. Мекензі глянув на неї, і тоді їй трохи полегшало. Мускули її ослабли, вона випросталася, і в відповідаючому погляді її засвітилося щось більше, ніж кохання.

Тлінг-Тінег пробував говорити, але гамір людей заглушив його голос. Тоді Мекензі виступив наперед. Лис роззявив був рота для пронизливого зойку, але Мекензі так люто кинувся на нього, що він одхитнувся і в горлі в нього заклекотили приглушені звуки. Його невдачу зустрінуто реготом; це втихомирило його товаришів, і вони стали слухати.

— Брати! Білий Чоловік, якого ви прозвали Вовком, прийшов до вас зі щирими словами. Він не брехун, він правду каже. Прийшов, як друг, як той, хто хотів би бути братом. Але ваші чоловіки сказали своє, і час для лагідних слів минув. Перш

за все я хочу сказати вам, що в шамана брехливий язик, що він не правдивий пророк, і звістка, яку він ознаймив, то не слово Вогненосця. Його вуха закриті на голос Ворона, він з власної голови тче хитрі вигадки, а з вас робить дурнів. Він не має жадної сили. Коли ви повбивали собак і поїли, коли ви напихали собі шлунки невичиненими шкурами й шматками з мокасин, коли помирали старі чоловіки й старі жінки, коли помирали діти коло висхлих матерніх грудей, коли земля зчорніла й ви гинули, як досось без води, — коли був голод на вас, то чи послав шаман удачу вашим ловцям? Чи напхав він м'ясом черева ваші? Кажу вам ще раз, — шаман не має жадної сили. Так! Я плюю йому в очі!

Люди, хоча й жажнулися на таке блюзнірство, але не заревли. Деякі жінки полякалися, але серед чоловіків повстало піднесення, немов чекали чуда. Всі дивилися на шамана й Мекензі. Жрець зрозумів, що хвилина критична, він почував, що його влада хитається, й роззявив рота, щоб доводити своє, але відступився перед Скрефовим гнівним наступом, перед його зведеним кулаком і вогнистим поглядом. Мекензі зневажливо зареготався й провадив далі.

— Ну й що? Чи вразило мене громом? Чи спалила мене блискавка? Чи попадали зорі з неба й роздушили мене? Тьху! Я вже скінчив про пса. Тепер казатиму про свій народ, наймогутніший з усіх народів, що панує над усіма країнами. Спочатку ми полюємо поодинці, от як я полюю. Потім ми полюємо зграями. Нарешті, як стадо карибу, ми проходимо по всій землі. Ті, кого ми беремо до своїх куренів, живуть, — хто не хоче, гине. Зарінська — гарна дівчина, повна життя й сили, з неї буде хороша Вовча мати. Хоч би я й помер, вона все ж буде Вовчою матір'ю, бо моїх братів багато, і вони прийдуть по слідах моїх собак. Слухайте, який закон у Вовків: коли хто позбавить життя одного Вовка, то за це головою наложать

десятеро. Багато племен уже запла- тили таку ціну, а багато ще плати- тимуть.

— А тепер я поговорю з Лисом і Ведмедем. Здається, їм довподо- би дівчина. Так? Але ж гляньте, я купив її. Тлінг-Тінег спирається на рушницю. Інші дари за дівчину ле- жать біля його багаття. Але я буду ласкавий до парубків. У Лиса сухо в роті від довгої промови, — я дам йому п'ять великих папуш тютюну. Тоді йому стане вогко в роті, і він тоді зможе досхочу галасувати на раді. Ведмедя я дуже поважаю і дам йому дві ковдри, борошна двадцять мірочок, а тютюну вдвоє більше проти Лиса; якщо він піде зо мною через Східні Гори, то я дам йому таку саму рушницю, як Тлінг-Тіне- гові. Що, нема згоди? Добре! Вовк уже втомився говорити. Лише ще раз прокажу вам закон: коли хто по- збавить життя одного Вовка, то за це головою наложать десятеро.

Мекензі усміхався, одходячи на своє місце, але на серці йому була тривога. Була ще темна ніч. Дівчи- на підійшла до нього, і він уважно слухав: вона розповідала, які штуки вміє Ведмідь виробляти ножем.

Ухвалено битися. Всі розступили- ся й звільнили біля вогню місце на шістдесят мокасинів. Багато говори- ли про шаманову поразку. Дехто казав, що він лише не захотів пока- зати своєї сили, але інші згадували минулі випадки й згоджувалися з Вовком. Ведмідь вийшов на середи- ну поля, вийнявши з піхов мислив- ського ножа руської роботи. Лис звернув увагу на Мекензові револь- вери; тоді той зняв свого пояса й надів його на Зарінску, і в її руки звірив і рушницю свою. Вона похи- тала головою, жалкуючи, що не вміє стріляти, — рідко доводиться жінці мати в руках такі коштовні речі.

— Коли небезпека надійде до ме- не ззаду, гукни голосно: "Моя дру- жино!" Ні, так: "Моя дружино!"

Він засміявся, як вона це прока- зувала, вщипнув її за щоку й увій- шов у коло. Не лише зростом і по- ставою переважав його Ведмідь, але

й Ведмедів ніж був довший на яких добрих два дюйми. Скрефові Мекен- зі доводилося бачити людей на сво- ему віку, отож він знав, що перед ним стоїть справжній чоловік. Однак він підбадьорився, оком вхопивши відблиск вогню на сталі — цьому символі його непереможної раси.

Раз-у-раз заганяв його Ведмідь то до краю вогнища, то в глибокий сніг, але що-разу боксерськими спо- собами вертався він на середину поля. Ні один голос не заохочував його, тим часом, як його супротив- ника підбадьорювали хвалою, пора- дами, острогами. Але він лише міц- ніше стискав зуби, коли дзвеніли ножі, цокалися один об одного, і він натискав, або боронився з спокоєм, що походить од свідомости сили. Спочатку він почував жаль до сво- го супротивника, але цей жаль зник перед первісним інстинктом само- оборони, а потім цей інстинкт пе- ретворився на жадобу боротьби. Де- сять тисяч років культури спали з нього, і він став печерним чолові- ком, що б'ється за са́мицю.

Двічі він штрикнув Ведмедя, од- скочивши непошкоджений, але втре- те не умокнув і, щоб урятуватися, вільною рукою ухопив за озброєну руку ворога, і вони зчепилися. Тоді тільки він відчув страшенну силу свого супротивника. Його мускули болісно напружились, аж вузлами взялися, а жили й тужні мало не лускалися від натуги — і все ж ближче та ближче блискотіла русь- ка сталь. Він намагався вирватися, але тільки знесилювався. Коло лю- дей, у хутра затушкованих, усе вуж- чало; кожен з них прагнув побачи- ти останній удар. Але боксерським трюком, одхилившись трохи набік, Скреф ударив свого супротивника головою. Ведмідь мимоволі відхит- нувся назад і загубив рівновагу, а Мекензі швидко підставив йому но- гу і, подавшись уперед усією своєю вагою, турнув Ведмедя просто через коло в глибокий сніг. Ведмідь схо- пився і, заточуючись, вернувся в бойовище.

— О, моя дружино! — голос За-

рінски задзвенів, тремтячи від небезпеки.

На звук спущеної тетиви Мекензі низько пригнувся до землі, й стріла з костяним вістрям пролетіла над ним і вгородилася Ведмедеві в груди. Той з розгону впав на нього. Мекензі миттю скочив на ноги. Ведмідь лежав нерухомо, а по той бік вогнища стояв шаман і накладав другу стрілу.

Мекензі взяв важкого ножа за кінчик леза. Уривчастим рухом метнув його. Ніж, блискавкою промайнувши над багаттям, аж по самий держак вгородився в горло шама-

нові. Той захитався і впав у жар ще недожеврілого вогнища.

— Клац! Клац! — Лис ухопив рушницю. Тлінг-Тінега й надаремне намагався встромити набій у належне місце, але впустив його, почувши, як зареготався Мекензі.

— Еге, Лис ще не навчився гратися цієї цяцькою. Він ще жінка. Ходи до мене! Я тебе навчу.

Лис вагався.

— Кажу, ходи!

Лис рушив наперед, як побита собака.

— Так і отак. От і все! — Набій вслизнув у своє місце; курка звівши, Мекензі приклав рушницю до плеча.

— Лис сказав, що цієї ночі відбудуться великі події, це правда, — відбулися події, та Лисова в них участь була нікчемна. — Чи Лис усе ще хоче взяти Зарінску до свого намету? Чи він хоче піти слідом за шаманом і Ведмедем? Ні? Гаразд!

Мекензі обернувся задоволений і витяг ножа жрецеві з горла.

— Може, є інші парубки, яким кортить? Якщо є, то Вовк кластиме їх по-двоє і по-трьох, доки не лишиться жодного. Немає? Гаразд! Тлінг-Тінегу, я дарую тобі цю рушницю вдруге. Якщо тобі доведеться мандрувати в Юконську Країну, то пам'ятай, що там завжди буде для тебе місце й багато їжі біля Вовкового багаття. Ніч уже обертається на день. Я йду, але можу вернутися. В-останнє нагадую вам Вовчий закон!

В очах їхніх він був якийсь надприродний, коли прилучився до Зарінски. Вона стала на чолі запряжки, й собаки рушили. За кілька хвилин їх поглинув примарний ліс. Мекензі, трохи почекавши, вступив у лижви, щоб іти за ними.

— А Вовк забув про п'ять великих папуш?

Мекензі сердито озирнувся на Лиса; але раптом йому стало смішно.

— Я дам тоді одну маленьку папушу.

— Це вже як Вовк вважає, — покірливо мовив Лис, простягаючи руку.

Б. Олександрів

3 ЦИКЛЮ "МУЗИКА"

1.

Це буде так: вечірні тихі луки...
А вдалені — зелені хвилі, порт.
Ось: припадуть до клавіш білі руки
І продзвенять розпукою акорд.
Це буде — біль. Закуті громовиці.
Пекучий жар у холоді п'ятми.
І пролетять над морем чорні птиці,
Далечину мережачи крильми.
Це буде — жаль. Привабна тайна мрії.
Я не зірву повік її тенет!
Ось піднялись, мов крила, темні вії
І на стіні — знайомий силует...

2.

Осипаються віти клена,
Гасне день за вікном.
А ти граєш мені Шопена.
Безгоміння кругом.
Десь годинник озвався хрипко,
Впали тіні на шлях.
І ридає, і тужить скрипка
В неспокійних руках.
Ніби чую слова печалі,
Що пливуть з висоти.
Сині-сині, безкраї далі,
Небо, вечір — і ти.

3.

Тихо-тихо урвала... Кінець!
І душа заніміла, мов кремінь.
На столі догорів каганець
І зімкнулася хвилиною темінь.
Одинока прийшла до вікна
І в далекому гомоні дзвонів
Приглядалася довго, сумна,
Як у сутині вечір холонув.
Десь мереживо ткала зоря,
Наче звабою тайни манила.
А далеко-далеко — моря,
І на обріях — білі вітрила...

МИКОЛА ЗЕРОВ

МАЙСТЕР ПОЕТИЧНОЇ ДОСКОНАЛОСТІ

Микола Зеров — видатний український поет і перекладач, один з “п'ятірного грона” київських неокласиків, професор київського ІНО.

У великій літературній дискусії 20-х років київські неокласики на чолі з М. Зеровим виступили проти засмічення української літератури, зокрема поезії, антимистецькими агітками ортодоксальних пролетарських письменників.

З цілої групи київських неокласиків уцілів лише М. Рильський. М. Зеров і П. Филипович були арештовані одними з перших серед українських письменників і заслані на Соловки, де напевно загинули від каторжних умов заслання життя, М. Драй-Хмара вмер з голоду на Колимі, а О. Бурггардт (Ю. Клен) умер 1947 р. на еміграції.

М. Зерову, як і іншим поетам київської групи неокласиків, властива надзвичайна увага до форми, ляпідарність вислову, стриманість в емоціях.

В одному з своїх сонетів під назвою “Молода Україна” М. Зеров писав:

“Прекрасна плястика і контур строгий,
Добірний стиль, залізна колія —
Оце твоя, Україно, дорога”.

Подані нижче поезії М. Зерова взято з його збірок “Камена” й “Каталептон”.

Ред.

КНЯЗЬ ІГОР

Князь Ігор очі до зеніту звів
І бачить: сонце під покровом тьманим.
О, земле рідна! Ти — за шоломяном,
І горе чорний накликає Див.

Та не вважає князь на віщий спів:
“Нум, русичі, славетні дні споманем,
Покажем шлях кощеям преподаним
До лукомор'я голих берегів!”

А любо Дону шоломом зачерпiti!
Одважний князю, ти не знаєш смерти:
Круг тебе гуслі задзвенять, тебе

Від забуття врятують і полону.
В стременах став, зорить. Кінь гребе
І ловить ніздрями далеку вогкість Дону.

КИЇВ

Вітай, замріяний, золотоголовий,
На синіх горах! Загадався, спить...
І не тобі — молодшому — тремтить
Червлених наших літ ясна заграва.

Давно в минулім дні твоєї слави,
І плаче дзвонів стоголоса мідь,
Що вже не вернеться щаслива мить
Твого буяння, цвіту і держави.

Але, мандрівче, тут на пісках стань,
Глянь на химери бароккових бань,
На Шеделе білоколонне диво.

Живе життя і силу ще таїть
Оця гора зелена і дрімлива,
Ця золотом цвяхована блакить.

* * *

Свічки і теплий чад, з високих хор
Лунає спів туги і безнадії.
Навколо нас кати і кустодії,
Синедріон, і кесар, і претор.

Це долі нашої смутний узор.
Для нас на дворищі багаття тліє,
Для нас пересторогу півень піє,
І слуг гуде архиерейський хор.

І темний ряд євангельських історій
Звучить як низка темних алегорій,
Про наші підлі і скупі часи.

А за дверми, на цвинтарі, в притворі
Свічки і дзвін, дитячі голоси
І в теплому повітрі вогкі зорі.

У ВОЗОВИЦЮ

Спочинку кращого немає і не треба.
Високий літній день підвівся в синє небо
І вовну білих хмар тримає при землі.
Папір пожолобивсь на довгому столі,
У сонці жовтому і сам поволі жовкне.
А літне шемрання спливає неумовкне
З високих верховин зелених груш і лип.
І враз вривається ритмічний рівний
скрип;

Немов розгойданий воловими рогами,
Іде загатами, левадами, садами
І золотим дощем прим'ятого стебла
Б'є по сухих тинах півсонного села...

* * *

А може ще добро побачу,
а може лихо переплачу?

Т. Шевченко

Тут, теплий Олексій іще кріпиться зрана;
Скрізь під ялинами хрумтить легкий

льодок,
І струмні талих вод до торф'яних річок
Іще не гомонять... і сіра далеч тьмяна.

О ні! В пустелі цій не випадає манна,
Сидить лише гризот неублаганий смок
І душить тугою мій виснажений крок...
Смутна, о земле, ти! Скупа, обітованна!

А може це не ти, а сам я туманію...
Чи ж скоро у мені, о теплий Олексію,
Минеться туга, біль, розтане темний лід?

Чи скоро пролісок проклюнеться
для мене?

І, рястом криючи утрати глибший слід,
Заграє, зацвіте надії тло зелене?

* * *

Щасливо, корабелю крутобокий,
Безпечно плинь під теплий небосхил —
До Швабських гір, до голубих Антіл,
В Кабул чи в землі запашної мокки.

Хай не в'ялять тебе марудні доки,
І хай романтика твоїх вітрил
Набуде швидкості казкових брил,
Що ними кидався велет одноокий.

Та чи згадаєш ти в нових краях
Поржавілий і старосвітський дах,
Де огнище твое колись палало.

І чи промовиш з почуттям легким:
— Там цілиною йдуть леміш і рало,
Там зноситься ітаки синій дим.

ДО АЛЬБОМУ

Тягар робочих літ наліг мені на плечі.
Стих безтурботний сміх і споважніли
речі,
І голос чую я настирливо-шорсткий:

— Лукавий наймите, а де ж доробок
твій,
Де плід твоїх трудів і творчості твоєї?
Чи ж добре ти робив над чорною
ріллею,
Чи встигнеш, поки день, скінчить
свої жнива? —

Як гірко слухати оті терпкі слова
І як не заздрить вам і молодості
вашій —
Цій сповненій вина і неадаптивної чаші,
Цій гострій свіжості передсвітних годин,
Цій смужечці зорі над білим сном
долин!

* * *

Як ніжна праосінь, ти йдеш
моїми снами;
Мов китиці калин, рожевієш устами,
Очима темними, мов вереснева ніч,
Округлістю тьмяних алябастрових пліч
Ти невідступно скрізь з моїми
почуттями.

Проміння слів твоїх стоцвітними огнями,
Стожарами мені горить у далині.
Ти давню праосінь нагадуєш мені:
Широколанний степ, бліді свічада ставу,
Берегових грабів грезет і злотоглави,
Повітря з синього і золотого скла
І благодатний дар останнього тепла...

* * *

Щасливо, корабелю крутобокий,
Безпечно плинь під теплий небосхил —
До Швабських гір, до голубих Антіл,
В Кабул чи в землі запашної мокки.

Хай не в'ялять тебе марудні доки,
І хай романтика твоїх вітрил
Набуде швидкості казкових брил,
Що ними кидався велет одноокий.

Та чи згадаєш ти в нових краях
Поржавілий і старосвітський дах,
Де огнище твое колись палало.

І чи промовиш з почуттям легким:
— Там цілиною йдуть леміш і рало,
Там зноситься ітаки синій дим.

Віт. БЕНДЕР

НА ЧУЖИХ ДОРОГАХ...

(Уривок з недрукованої повісти "Марш молодости")

Світало, коли Сіроштану причулося іржання далекого коня. Він прислухався уважніше, чекав хвилину, але цього разу не почув нічого. Хіба здалося? Легенький туман пірваними клаптями сідав на долину і, здавалось, своєю білизою пообрізавав вершки гір половинчатими картоплями.

Сіроштан підвівся і намірився обійти вартових. Підійшов до самотнього стрільця, обгорнутого в теплу ковдру, з-під якої стреміла цівка автомата. Стрілець привітно усмінувся до нього і враз зник. Трусився, бідолашний, від ранішньої прохолоди, і цю дріж помітив сотник.

— Ранюк? — коротко пересвідчився Сіроштан.

— Так, пане сотнику, стрілець Ранюк... — відчеканив той.

— Змерз?

— Трішки... — і він зник ще більше.

— Скоро пригріє сонце, нагрієшся... — підвеселив його Сіроштан.

— До речі, ти не чув нічого?

Ранюкові очі побільшали.

— Чи я чув щось? Ні... Ні, — повторив він заклопотано. — Я маю добрий слух... — додав він, немов би хотів запевнити сотника, що між ним і котом не було жадної різниці.

— Не причулося тобі щось таке, як іржання коня?

Ранюк ще раз рішуче ствердив:

— Ні!

Сіроштан постояв біля нього якусь хвилину і пішов далі. Обійшов решту вартових, і двоє з них підтвердили, що їм також вчулося іржання коня. Він повертався до свого шатра, коли іржання знову долинуло до табору, цього разу голосніше, підхвачене легеньким подувом вітру. І враз кілька його власних коней, немов би радіючи з приближення гостей, заіржали у відповідь. Сіроштан швидко знайшов бунчужно-

го, розбудив його і коротко сказав:

— Алярм!

Знайшов хорунжого Чиговського, що вже був на ногах і протирав росою очі.

— Пане хорунжий, — намагався Сіроштан говорити без поспіху, — можливо цей алярм без потреби, але все одно приведіть сотню в поготівля. Я швидко вернуся.

Він узяв з собою двох стрільців і майже бігом подався через чагарник. Вибравшись з обривків туману, вони стали на схилі гори і Сіроштан направив свій далековид в долину. По дорозі, що звивалася вгору, невеликий югославський відділ посувався назустріч сотні. Сіроштан довго вдивлявся в далековид, намагаючись остаточно визначити приналежність відділу. Думав, що це також могла бути якась загублена козацька чи німецька група. Проте, далековид не зраджував: уніформи, відзнаки, види озброєння лише стверджували наявність вчорашніх партизан, а сьогоднішніх вояків нової югославської армії.

Вернувшись до сотні, він радився кілька хвилин з Чиговським та Грицюком і дав їм відповідні накази. Сотня, ліквідувавши всі ознаки пристанку, швидко відійшла в ближчі кущі. Тут розділилася на три чоти і одну з них Сіроштан повів уздовж дороги назустріч відділові, одну чоту лишив на місці, а другу відкинув далі назад, щоб на випадок конфлікту загрозити партизанам з трьох місць. Сотник домовився з Чиговським і бунчужним, що відділ мусить бути пропущеним без зачіпки. Якби ж югослави перші завважили присутність сотні, вдарити по них найжорстокішим вогнем, щоб в цей спосіб відразу ж змусити їх здатись.

— Пам'ятайте, — сказав Сіроштан на останку, — ні один югослав не сміє втекти. Якщо вони під-

дадуться, обходитися з ними най-елегантніше... Ще раз: ніхто з них не сміє втекти...

Чоти зайняли визначені становища й під спів ранку почали чекати приближення югославського відділу. Югославів було небагато, приблизно з 60 людей. Вони також мали з собою нав'ючених коней і, обсервуючи їх, Сіроштан ніяк не міг здогадатись про ціль їхнього маршу. Справді, куди вони йдуть? До Мури? Чому цим шляхом? Можливо, вони вислані зустріти його, Сіроштана? Знову ж, якщо так, чому їх так мало?

Відділ приближався. Розтягнутий, по одному, нагадував довгого зеленого черв'яка, що дерся назустріч гірській гушавині. Сіроштан спокійно пропустив відділ повз свою чоту. Югослави голосно говорили, деякі мимрили пісень і, здавалось, зовсім не підозрівали близькості захованої сотні, що кожною цівкою своєї зброї скерувала увагу на цих евентуальних ворогів.

І враз сталося замішання. З чагарника, де ховалася чота бунчужного Грицюка, вирвався кінь, нав'ючений зброєю і, радісно іржучи, брикастим бігом наблизився до югославів. Вони швидко утворили розстрільну і заки впали на землю, голосно вдарили автомати Сіроштанової чоти. А враз за цим гаряча злива куль з двох інших боків перехрестилася над позицією партизан. Сіроштан вирвався вперед і, гукнувши за собою хлопців, хотів в цьому замішанні швидко покінчити з відділом. Але югослави стрінули його густим вогнем, і двоє стрільців, обидва молоді самбірчани, впали ниць, загрибаючи землю передсмертними конвульсіями. Чота залягла, відстрілюючись, і стала головним об'єктом югославських кулеметів. Чоти бунчужного і Чиговського, між тим, притислися ближче до партизан і цільним вогнем зредували їхню вогневу силу наполовину.

Тоді над становищами югославів замаяв білий прапор і стріляння втихло. З партизанського лігва вийшов вояк, і Сіроштан через далеко-

вид пізнав у ньому командира. Він прийшов яких 50 метрів і став. Підніс долоню до уст і голосно крикнув:

— Schprechen Sie deutsch?

Запитання полетіло над чагарником і повторилося відгуком, десь там, за округлістю гори.

— Гаваріте па русскі?

— Да! — крикнув Сіроштан.

— Я хачу гаваріть с камандіром... Как камандір к камандіру...

— Вважайте, хлопці, — кинув Сіроштан до лежачих стрільців і підвівся. Повільною ходою пішов назустріч партизанському командіру, що самотньо стояв посеред побоєвища. "Хоробрий чортяка", — думав про себе сотник. — Певно, якийсь москалисько..." Наблизившись до партизана, Сіроштан міг краще його бачити і тепер завважив, що весь його лівий бік був змочений кров'ю і бліді пальці лівої руки стреміли з-під труби рукава, як зчесані палички. Партизан виглядав молодод і був, приблизно, тих літ, що й Сіроштан. Коли Сіроштан зупинився проти нього, він підніс правицю до кашкета і злісним голосом відрекомендувався:

— Майор Білоконь...

Сіроштан здригнувся. Встроив свої очі в страдницьку постать майора, що зусиллям волі тамував біль руки, і пам'яттю намагався порівняти Білоконя з військової школи з цим змужнілим переможцем гір, з цим вовком, що загнався на далекі, чужі дороги. "Так, він", — рішив Сіроштан і, відповідаючи почесно, сказав:

— Сотник Сіроштан...

Майор хотів зробити крок вперед, але, мабуть збагнувши, що цей рух міг бути зінтерпретований ворогом, як підозрілий, лишився на місці.

— Ігор Сіроштан? — перепитав він і зміряв Сіроштана уважним поглядом.

— Він самий... — спокійно підтвердив Сіроштан. — Здивовані, пане майор?

З хвилину майор мовчки дивився, здавалось з презирством, на зелений однострій сотника, на його

“мотце” з золотим тризубом і, сплюнувши з робленою огидою, промовив:

— Я зустрічав всякої мразі...

Сіроштан посміхнувся. Доброзичливо, широко.

— Я розумію ваші почування, пане майор... Це дійсно пригнічуюче, коли отака “мразь”, як я, виходить вам назустріч, щоб прийняти вашу піддачу.

Майор скривився і придавив болюче місце вище ліктя долонею. Не сказав нічого.

— Я готовий слухати ваші умови піддачі, — сухо додав сотник, — проте, не обіцяю, що вони будуть прийнятні...

— То відразу ж диктуй свої... — загарчав Білоконь і ще більше скривився. Примружив очі і вираз сарказму скривив його уста. — Та, тільки подумати: друг юності... Будь проклята та хвилина, що колись звела мене з тобою...

— Ще будете мати досить часу для розпачу, пане майор, — дистанційним тоном завважив Сіроштан. Та Білоконь, наче б не дочувши цієї завваги, продовжував:

— Бач як складається! От і пізнай свого приятеля! Пам'ятаю, ти і в школі поведився досить визивно... Це ж, як ставили інсценізацію “Вершників” Яновського, тобі так хотілося грати петлюрівця чи махновця, чи, іншу наволоч... Пірат зроду...

— Так, пам'ятаю інсценізацію, — задумливо згодився Сіроштан. — Заля, набита вщерть курсантами, а на сцені я і ти. На тобі кожанка і червоний бант в петлиці, а я, твій брат, полонений петлюрівець, чекаю на рішення своєї долі... Так, пригадую. Чутлива сцена, майже подібна до теперішньої. З тією різницею, що замість бутафорного нагана в твоїй кобурі справжній, набитий “ТТ”, а в моїй — довірлива “дев'ятка”... І ще одна зміна: тепер ти чекаєш на рішення своєї долі і залежиш від моєї ласки...

Сіроштан аж тепер спохватився, як, сам того не помічаючи, перейшов з офіційного тону на “ти”, але не

жалував. Їхньої розмови й так ніхто не чує. Що ж зробиш, колишній друг. І фамільярність якось не свідомо зганяє з мізкових каналів почуття офіційності.

— Я вийшов, — порушив мовчанку Сіроштан, — прийняти твою безумовну піддачу...

Майор стискав долонею ранене місце руки і, здавалось, був близько стану згублення свідомості.

— Ха! — видавив він зі себе оклик розпачу. — Самостійник в німецькій шкурі хоче від мене безумовної піддачі! Ха! Хай, піддаюся! — крикнув він. — Хай повбиває нас, застуканих зненацька на цих горбах! Не буду просити помилування! Я вму втішений, що прийде час і Україна прокляне ваші імена за зраду. Поначіплювали на шапках іграшки і назвали їх тризубами... І тими тризубами терзаєте чужі землі, як здичавіла банда...

— Певно, ми не вічні... — спокійно відповів Сіроштан. — Всі ми відідемо в небуття. Прийде час і Україна зклясифікує наші вчинки... І кого з нас вона прокляне — не нам знати. Ми живемо вірою, і з твоєю вірою ти можеш бути стільки ж правий, як і я. Але твоя віра — то суцільна фальш, і ти й сам не віриш в те, що кажеш... Розумію твою гордість і співчуваю тобі...

Білоконь зойкнув і впав на землю, заціпивши від болю уста. Сіроштан лишився на місці і закликав партизан вийти з піднесеними руками. Пройшло з п'ять хвилин, які видалися сотникові вічністю, бо він був свідомий того ризику, який брав на себе, отак стовбеніючи доброю ціллю.

Партизани, з білою хусткою на гилці і з піднесеними руками покинули своє лігво. Рівночасно тричоти Сіроштанової сотні вийшли з чагарника і поволі підсунулись до місця переговорів. Партизани були обшукані і посаджені на траву колом.

Надя перев'язала руку непритомному майорові і зрезигновано закивала головою.

— Що з ним? — нахилився над нею Чиговський.

— Ранений вище ліктя... Розто-рошена кістка і, здається, він дістав зараження крові. Я вже дала йому три застрики, але побільшення опу-ху під рукою вказує на погіршен-ня...

— Може вмерти?

— Я зроблю все, що можу, щоб урятувати його, але не забувай, що я лише медсестра...

— Немає чого старатися, — сухо кинув Чиговський.

— Ти це серйозно? — пересвід-чилась Надя.

— Не маю настрою до жартів. Скажи, що ми будемо з ним робити, як він прийде до себе?

— Сіроштан знає... — коротко відчеканила Надя. — Він дуже про-сив пильнувати його...

— Я знаю це. Я навіть не був би здивований, якби під час перегово-рів він почав обніматися з ним... — кинув хорунжий з сарказмом.

— Давай не сваритися, Романе, і давай не критикувати свого коман-дира... — сказала Надя, витираючи з обличчя майора цятки крові. Во-на підвелась, порівнялася з Чигов-ським і тряснула його протективно в плече, що, перекладене в слова, мусіло значити: "Не будь дурний".

Сіроштан обходив сидячих поло-нених, заглядав в їхні обличчя, не-мов би шукав родичів, і вкінці ска-зав:

— Є поміж вами українці, або росіяни?

Голови полонених опустилися до колін і вони тепер виглядали інду-сами, схиленими перед статуєю Буд-ди.

— Я ще раз питаю: є поміж ва-ми українці і... — хотів сказати "росіяни", але, хвилю подумавши, закінчив: — неважно... Є українці?

Знову мовчанка. Опісля дві голови несміливо підвелися і виставились на Сіроштана цікавістю і страхом своїх очей, немов би наперед хоті-ли вгадати характер цього високого, зарослого старшини.

— Українці? — тим же голосом пересвідчився Сіроштан.

— Так... — відповів один.

— Немає чого боятися, хлопці, — підтримав їх на дусі сотник. — Очевидно, ви будете трактовані так само, як і решта полонених, але ме-ні і моїм хлопцям цікаво знати своїх земляків. Лише двоє вас?

— Так...

Сіроштан хотів взяти одного геть, щоб допитатися про ціль їхнього вимаршу, але надіспів стрілець і зго-лосив:

— Братня могила готова, пане сотнику...

— На всіх 26?

— Так, і на двох наших окремо... — додав стрілець.

— Можна поховати югославів, а пізніше попрощаємось з військовими почестями з стрільцями Когутом і Миронюком...

Підійшла Надя.

— Як він? — поцікавився сотник.

— Зле... зараження крові...

Сіроштан залишив полонених в оточенні стрільців і з Надею по-спішив до місця, де на ковдрі ле-жав блідий, з посинілими устами, майор Білоконь. Один пагон на йо-го плечі відстебнувся і на білому просвіті Сіроштан завважив цятки крові. Аж тепер нагадав, що хотів був висміяти майора за пагони, але враз посерйознів і не жалів за тим.

— Що ти думаєш, Надю?

— Не думаю, щоб жив, — відпо-віла сестра. — Не маю потрібних медикаментів... До речі, Ігоре, про що ви так довго говорили? — і Надя винувато глянула на сот-ника, мовляв, пробач бабську ціка-вість.

— Дещо говорили, Надю... Тяжко з ними говорити... Впилися перемо-гою і розагітовані до краю. Але...

— Але?

— Але все ж таки можна гово-рити. Думаю, що в свою персональ-ність вони вкладають забагато ак-торської гри. Можна пробачити. З ними треба вміти говорити...

— З ними?

— Ну з ним... Наш він, Надю. Земляк...

— Українець?

— Так. Хотів переконати мене

своєю відданістю "родіне". Навмисне хотів вмовити, що не тільки кров, а все єство його червоне. Дурниця. Просто, гордий чоловік, і не знав як ту гордість зберегти не обкраденою...

— Ти певний цього?

— Як сам себе...

Забитих югославів, тим часом, при участі полонених, поховано з усіма респектами і лише опісля поміж стрільцями вив'язалася суперечка, ставити хреста, чи не треба.

— Не треба... — бубнів басом Коханюк. — Самі безбожники. А хіба безбожника потішить хрест?

— Мертвому все одно... — махнув рукою Зінченко. — Хрест, чи камінь, чи нічого, — віджив своє чоловік і нічого вже тепер йому не треба...

— А я думаю, що таки годиться поставити хреста... — встряв Войпан. — Як-не-як, християнські тіла...

— Який з безбожника християнин? — заперечив Коханюк.

— Ми не знаємо, безбожники вони, чи ні, але в одному я певний: вони хрещені діти, а значить християни. Поставимо їм вояцького хреста і облишм на вічний спочинок. Ніякого гріха в цім...

Хреста поставили. Опісля більшість сотні виструнчилась довкола невеликої ями, в котру опустили загорнутих в ковдри Когута й Миронюка. Сіроштан сказав коротке слово, а за ним Войпан прочитав уступ зі Святого Письма. Грудка по грудці впали в яму і кілька сальв залунали останньою шаною на честь

поляглих.

Сонце докочувалось до заходу. Цілий день минув у цьому несподіваному інциденті. Хоч сотня й osiąгла перемогу, і з малими втратами, стрільці помітно посумніли, та й сам Сіроштан виглядав задумано. Там, спереду, бої і бої. Десь там чекає масакра, цілковитий розгром... Сіроштан змахнув з лиця задуму і подивився на гори, що сутеніли в напливаючій чорноті. Там, за горами, мусить відбутися прорив. Прорив в життя!

— Пане сотнику! — обізвався позаду стрілець. — Сестра Надя просила повідомити вас, що полонений старшина помер. Тількищо...

Сіроштан поспішив до Наді і, стрівши Чиговського з Грицюком, сказав:

— Зараз поховаємо майора і рушаємо в дорогу. Небезпечно тепер... Будемо йти вночі і спати вдень. Памане хорунжий, візьміть на свою відповідальність охорону полонених. Видавайте їм рівний нашому харчовий приділ і вважайте, щоб не сталося ексцесів...

Коли вже добре потемніло і сотня витягнулась в шеренгу до маршу, Сіроштан махнув рукою щоб рушали, а сам лишився на місці, пропускаючи повз себе рішених на все юнаків. Коли останній стрілець минув його, він підійшов до могили, де поховали майора, підняв забутий кимось вояцький шолом, кинув його на надгробний горбик землі і вичуленим голосом сказав:

— Прощай, друг юности...

Ала Гейбович

1933 рік на Полтавщині.

СИЛЬВЕТКИ ВЕЛИКИХ СУЧАСНИКІВ

ЕРНЕСТ ГЕМІНГВЕЙ

Якщо вірити А. Кестлерові — Ернест Гемінгвей є найбільшим з сучасних письменників світу. Народився він 21 липня 1899 р. в Оак Парк, стеїт Ілліной. Його мати хотіла бачити сина чєлістом, а лікар-батько бажав, щоб він вивчав медицину. Е. Гемінгвєєві не подобалася жодна з тих професій, і він став репортером "Канзас Сіті Стар".

Підчас першої світової війни Е. Гемінгвей служив при амбулансі у Франції, опісля в Італії, й був тяжко поранений у бою. В 1921 році він оселився в Парижі, віддавшись цілковито богемському життю світової столиці.

Його перша друкована книжка "Три оповідання і 10 поезій" вийшла в 1923 р., а слідом за нею з'явилася збірка прекрасних новель п. н. "В нашому часі".

Та щойно виданий у 1926 році роман "Сонце теж встає" приніс Гемінгвєєві раптовий успіх і розголос. Завдяки цій книзі, що змальовує моральний занепад групи експатрійованих американців та англійців, що намагаються всіма способами втекти від психічних наслідків війни, Гемінгвей став чільним проповідником "згубленого покоління" й започаткував гемінгвєївську течію в літературі. Видана три роки пізніше його книжка "Прощай" — історія кохання одного американського лейтенанта й англійської медсестри підчас першої світової війни в Італії — мала, може, ще більший успіх, ніж "Сонце теж встає". Гемінгвєя і його стиль почали наслідувати багато інших письменників. Неможливо перерахувати всі оповідання й романи, побудовані на зразках його творчості. Насправді більше письменників імітували стиль Гемінгвєя, ніж

Шекспіра, Бальзака, Толстого й інших великих, разом взявши.

Проте Гемінгвей у своїй творчості мав кращі й гірші часи. До кращих його творів, крім згаданих, треба зарахувати ще цілий ряд новель, як "Убивці", "Непереможний", "Сніги Кілімаїнджаро" й інші. Зокрема слід відзначити монументальний роман "Кому дзвонить дзвін", єдиний у тому роді епос про громадянську війну в Іспанії, в якій Гемінгвей брав активну участь по боці республіканців, не будиши, зрештою, ортодоксальним марксистом. До слабших і менш цікавих творів Гемінгвєя треба зарахувати "Смерть у післяобідді", "Зелені горби Африки", "Мати й не мати", "П'ята колона", "Через річку між дерева".

Найновіша повість Гемінгвєя "Старий чоловік і море" в оцінці критиків є одною з кращих. В ній говориться просто, але зворушливо, про титанічну боротьбу хороброго старого рибалки з океаном.

В усіх творах Гемінгвєя порушена проблема смерті. Майже всі головні герої його творів, відважно пройшовши крізь бурхливе життя, зустрічають стоїчно свій кінець.

Життя Гемінгвєя повне пригод. Підчас другої світової війни він був на послугах фльоти США, патрулюючи на своїй невеликій яхті "Пілар" прибережні води Куби. В 1944 р. поїхав до Європи як військовий кореспондент. Неодноразво літав з Р. А. Ф. над ворожою територією, а опісля перебував з третьою американською армією ген. Паттона.

Творчість Гемінгвєя принесла йому велике майно. Роман "Кому дзвонить дзвін" вийшов тиражем 1000000 примірників. Голівуд заплатив за право фільмування цього роману 150.000 доларів.

Сьогодні родина Гемінгвєїв спокійно живе в Кубі на 15-акровому маєтку з дев'ятьма слугами, 52 ко-

І непомітно передай вікам
Оті пилини сховані насіння.
Смерть не мине, і ти загинеш сам,
Та безліч раз зійдуть твої творіння.
П. Филипович.

Дм. С-ВІЙ

ДЕМОКРАТІЯ Й ВОЖДІВСТВО ТА ЗАВДАННЯ МОЛОДІ

Демократія й вождівство — речі несумісні. Адже вождівство (чи то большевицьке, чи то фашистівсько-нацистське, чи будьяке інше) передбачає диктатуру над більшістю. Диктатура ж взагалі, навіть та, що її з доброю думкою встановлювано, завжди вироджувалася й вироджується у тоталітарний деспотичний режим. Всяка ж тоталітарна деспотична система, чи то типу сталінського, чи то типу гітлеро-мусолінського, чи ще якогось іншого, це — мільйони людей, винищені навмисно створеним голодом (наприклад: голод, створений Сталіном переважно по селах України в 1932-1933 рр.; голод, створений Гітлером переважно по містах України в 1941-1943 рр.). Тоталітарна деспотична система — це мільйони людей, задушених у газових камерах та на каторжних роботах, це — масові розстріли й знищення цілих народів (геноцид), це — руйнація здобутків культури, масове збочення й запровадження духового рабства.

Коли хтось каже, що він демократ, і разом з тим обстоює будь-яку систему вождівства, то насправді він ніякий демократ. Він — або безнадійно-наївна людина, запаморочена своєю фанатичною вірою в уроєну ідею-фікс, не здатна логічно

тами, кількома сотнями голубів і трьома коровами.

...“Я прокидаюся з першим світлом, встаю й починаю працювати — каже Гемінгвей... Якщо я працював добре зранку, після обіду вибираюся рибалити в Гольф-Штрот... Коли стану старим, я хотів би бути мудрою старою людиною, щоб не бути нудним... Я виграв свій титул у двадцятих роках, оборонив його в 30-их і 40-их, і не маю нічого проти того, щоб обороняти його в 50 років життя.”

О. О.

мислити й аналізувати явища життя, або ж дуже небезпечний хитрун і фарисей, який, одягши машкару демократизму, використовує політичну кон'юнктуру і намагається ошуканством запровадити те, чого не бажає більшість, а тоді диктатурою свого вождя утримувати запроваджене.

Для демократичної системи вождівство й диктатура непотрібні. Адже демократія — це воля більшості. А більшість не має чого боятися меншості, якщо та меншість тримається в межах загальних і для всіх рівних законів, якщо вона не робить таємних змов і не хапається за зброю, щоб силою підкорити собі більшість.

Демократія завжди толерує меншість, визнає за нею право на опозицію, вона не затикає їй рота. І там, де немає опозиції, де меншість позбавлена права голосу, там немає справжньої демократії, а лише — ошуканство.

Демократія — це свобода критики і право народу обирати, а при потребі — то й змінювати свій уряд.

Демократія — це забезпечення людині свободи та розцвіту її духових сил. Вона, демократія, не пригнічує сумління одиниці, а дає їй змогу вільно думати, вільно творити й вільно висловлювати та обстоювати свої думки й переконання. Свобода без демократії, — казав великий чеський патріот Масарик — неможлива. Так само неможлива й демократія без свободи.

Демократія — це забезпечення можливості громадської боротьби з усяким соціальним злом; можливості суспільного розвитку та руху наперед; можливості дальшого поліпшення, дальшого шукання кращих форм людського життя.

Вождівство — це вже знані тепер усім людям державні системи, що їх творцями були Сталін, Гітлер, Му-

соліні та інші їхні наслідувачі. **Вождівство** — це системи з закостеними тоталітарними державними формами, з безупинним жорстоким примусом і свавіллям адміністрації, з жахливим терором та перетворенням людини в безвольного раба, з муками мільйонів людей.

Демократія — це Англія з її домініонами — Австралією, Новою Зеландією, Канадою. Це — США, Швейцарія, Швеція тощо з їхнім безупинним рухом вперед, до покращання соціально-політичних умов життя, до піднесення загального добробуту, до пошанування кожної людської одиниці.

Щоправда, немає ще абсолютно ідеальної демократичної системи в світі (як і взагалі немає нічого абсолютно ідеального), але є, хоч і тяжкий, проте безупинний рух до світлої мети, до якої споконвіку тягнеться людство, і його, цей рух, забезпечує ніяка інша, лише демократична, система державного устрою.

У деяких державних демократичних системах знаходимо залишки старовинної форми спадкового вождівства — монархічної системи, як от в Англії, Швеції тощо, де цей монархізм був колись сильним і необмеженим у владі. Але ці залишки давно вже відмерли, давно вже втратили свій абсолютний диктаторський чи деспотичний характер. Вони давно вже, в наслідок багатовікової боротьби народу за свої суверенні права, перетворилися в "музейні святощі", в "музейні експонати", що їх зберігає той чи той народ лише в наслідок звички, в наслідок безперервної традиції.

Чого ж ми мусимо бажати Україні й українському народові після звільнення їх від чужого (до речі, вождівського) окупаційного ярма?

Ми мусимо бажати запровадження не будьякої звироднілої системи державного устрою, різноманітні зразки яких безпосередньо вже душили і зараз душать Україну; не відмерлої вже в цілому світі і цілком чужої для України монархічної

системи, а демократичної, народоправної системи устрою за найкращими світовими зразками. Ми мусимо бажати своїй Батьківщині такого політичного та соціального устрою, який забезпечив би їй вільний розвиток, процвітання й добробут найширших мас нашого народу. Тому й гаслом свідомих українських демократів є: відновлення **Української Народньої Республіки** — незалежної, соборної й народоправної держави українського народу.

Та самими бажаннями й гаслами нічого не допоможемо! Тому **пильно й ґрунтовно вивчаймо** найкращі зразки державних демократичних устроїв та поширюймо серед своїх людей дійсне знання про них. Це і є одне з основних завдань української молоді на еміграції. Молоді, не засліпленої будьякими вождівськими доктринами. Тієї молоді, що зберегла в собі свободу думання й самостійного критичного пізнання явищ життя.

ХВЕДОСІЙ ЧИЧКА

...І якщо мій вірш у вас в пошані
І мене б відвідати змогли ви —
Завітайте між доми бляшані,
В передмістя душно-гомінливе.

Фабрики цегляні і бетонні;
Димарі; сліпі, облізлі стіни,
І провулки сіро-однотонні,
Що пропахли запахом бензину.

Тротуари вибиті, нерівні,
Ані проблиску живого неба.
Лиш пливе, як чорна тінь Ереба,
Ген за місто дим від електрівні.

Клапті сажі падають поволі...
Ще година — і почнеться мжичка...
...О іронія гіркої долі —
Тут живе поет Хведосій Чичка!

Той, що любить більш за все на світі
Ручаї, густозелені луки,
І берези, і кремезні буки,
І прозорість ясної блакиті!

А. Галан

ВІРА

Дві коси, два золоті перевесла лежать на її грудях, кучеряве пасмо спадає на чоло, а в западинах, як сірі пташенята, — глибокі розумні очі.

В її метричній довідці записано: Рік народження 1922, ім'я і прізвище — Невіра Шкурат.

Сімнадцять років тому, у міському клубі, відбулись урочисті "звіздини". Батько і мати з немовлям на руках сиділи за столом президії, голова по черзі надавав присутнім слово.

Першим промовляв ватажок партії. Він згадав про релігійний забобон хрищення, про те, що священник наражає дитину на небезпеку захворюти, занурюючи в купіль з неміряною температурою води...

Хтось із залі запитав: чи не застудився, бува, ватажок підчас хрищення і як він це пережив?

Запитання викликало веселий рух, бо промовцеві аж ніяк не можна було поскаржитись на своє здоров'я. Проте, голова знову скерував хід зборів на поважну стежку, і порядок далі не порушувався.

У кінці підвівся батько і запевнив присутніх, що він виховає дитину в новому дусі, вільному від релігійного туману, і на доказ того іменує доньку Невірою.

Батька нагородили оплесками, відзначили високу політичну свідомість подружжя Шкуратів, видали цінні подарунки.

Бігли роки. Дівчинка росла здоровою і розумною, добре вчилась, але від тринадцяти років несподівано проявила характер. Вона сказала батькам:

— В моїй метриці помилка. Такого імени нема. Мене звуть Віра.

Батько спробував наставити на розум доньку та дістав відсіч:

— Я ж тобі, тату, не кажу, щоби з Івана обернувся на Неівана...

У кого воно вдалося? Аж дивно. Здається, ніхто їй такого не розповідав, а вона питає у матері:

— Мамо, Христос заповідав любити свого ближнього. А чому у нас не люблять ближніх?

Або:

— Чому на Україні говорять російською мовою? Адже у нас є своя...

Віра багато читала. Вона просто трусилася за книжками, шукала в них відповіді на свою дитячу цікавість. Вона приносила книжки дуже дивні, пожовклі від часу і ніколи не лишала їх на очах у батьків, хорила десь у своїй кімнаті, в скрині під замком, користаючись принципом "невтручання" дорослих у її справи.

У день, коли сповнилось чотирнадцять років, вона зайшла до старого священника, що жив на спокої, в далекій міській околиці, і попросила:

— Охрестіть мене, отче...

Священик здивувався.

— А чия ти, дитино?

Віра назвала своє прізвище.

— Ти донька судді?

— Так...

— А чи знають батьки про твоє бажання?

— Ні. Їм це знати непотрібно.

Священик спочатку вагався, боячись провокації, але дівчина так гаряче просила, запевняючи в цілковитій таємниці, що відмовити було не можна. Отже, в чотирнадцять років закріпили за нею християнське ім'я.

І знову йшов час. Падали у безвість краплини днів, сукалася нитка життя, рвучись на вузлах, що звуться смертю. Ой, скільки тої смерти пройшло містами гомінками, селами тихими. Не від хвороб, не від старости, а від злого людського хотіння.

— Чому ти сумна, дитино? — питалася мати у Віри. — Слова від тебе не почуєш. Чи не вистачає їсти та пити? Чи нема в тебе доброго вбрання? Чому ти така?

Віра хитала головою.

— Не скажу, мамо. Не можу я цього сказати, краще й не питайте.

Радилася мати з батьком:

— Хто зна. Дівчині сімнадцять років. Може б заміж пора?

Та батько сміявся.

— Вигадуєш. Вона ж весь час над книжками, любить науку. І щоб я єдину доньку випхав за якогось йолопа, лишив без освіти? Ось незабаром поїде в столицю, вступить в інститут, то й хмара з неї зійде.

Віра виїздила восени, коли вже почали жовтіти клени, і туман став довше затримуватись над річковим плесом. Чи шкода було їй тих милих краєвидів, вулиць ходжених-переходжених, зрештою, добрих до неї батьків?

Мовчала Віра. І прощальний погляд, і поцілунок її були холодними, тільки якось нервовіше тріпнула золотими косами.

— Пиши, доню! (Це мати). — Пиши частіш. Чуєш?

— Добре.

Ї поїхала з візником на станцію, не озирнувшись.

Того вечора батько пізно прийшов із суду.

— А ти знаєш, — сказав дружині, — трапилася неприємність. Загубився речовий доказ у справі Логвиненка, — його лист до товариша, де він лаяв владу. Намітив передати слідчому в особливих справах, а довелося відпустити на поруки, та й справу, мабуть, припиню, бо нема підстав.

Дружина промовчала.

— Старіюсь, певне, — продовжував чоловік по павзі. — Це не перший випадок, я тільки не казав. І завжди гублю щось важливе, на чому побудовано справу. Коли б дізнались, вигнали б мене.

— А ти не хвилюйся, — заспокоїла дружина. — Обійдеться.

І в той же час виринув з-під намулу забуття один випадок. Колись вона несподівано зайшла в кімнату доньки й побачила, як та щось палила над свічкою. Це було рік тому. Мати, правда, нічого не спитала, але Віра почервоніла, як буряк.

Так. Тепер зрозуміло. Хоч мати ніколи нізачо не скаже чоловікові. Чудний він. І живуть разом уже давно, і дітей від нього мала, (двоє вмерло) і постарілися обоє, а от досі не збагне. Лагідний і суворий. Не кричить, не лається, не п'є навіть, а від закону не відступить, від того свого судового закону. Справедливий. Жодного разу не взяв хабаря, хоч і часто пропонували. Злостився. Гнав у шию. А все ж таки багато через нього пролилося сліз і... крови. Іменем закону. Підписав вирок і забув уже. Сміється, бавиться з дитиною. А там, у загратованому кам'яному мішку тяжко мучиться людина, що мусить викреслити з життя п'ять, десять, п'ятнадцять років, або і все життя за коротку мить. Іменем закону...

Пробувала мати почати колись таку розмову:

— Іване, тобі не здається, що не все гаразд у нас... Люди настрашені, як ніколи, мовчать, тяжко добувають собі шматок хліба. Чи так було раніше, Іване?

Глянув, посміхнувся вибачливо, як до малої або темної, відповів:

— Нове життя будуюмо. Діти краще побачать, а ми якось... Усе йде так, як мусить.

Більше не говорила про це, тільки про хатні справи. Вірить бо і не зневірюється, тверде має серце. Дитину свою, проте, любив дуже. Майже ніколи без гостинця не приходив і замість Невірки Вірою називав після тої її категоричної заяви.

Поїхала Віра, і нервується сьогодні батько, бач, про пропажу розказує, чого ще ніколи не було. Пообіцяв колись: сина в мене нема, то я ж її в люди виведу, високим політичним діячем зроблю. І сидів із нею вечорами, вкладав премудрість у юну голову, навчав своїм ідеям.

І правда, доброю піонеркою і доброю комсомолкою була Віра Шкурат. Точна, працьовита, невтомна. І в школі, і в клубі, і на село з охотою виїздила для якоїсь культурної допомоги. Пропонували їй стати секретарем, тобто керівником комсомолу міста (в сімнадцять ро-

ків!), та відмовилась.

— Ні, ні, яке там секретарство, мені ще вчитися треба.

Поїхала. Як порожньо стало в просторій господі судді. Ох, як порожньо!

І сьогодні суддя, ніяково посміхаючись, попросив дружину сходити в крамницю (бо самому незручно) і купити горілки.

— Чий занедужав?

— Та... ходить щось. Сходи, будь ласка.

Випив дві чарки підряд, покривився і випив третю, дивно порушуючи свою традицію. А потім пішов спати.

День чіплявся за день, як гачок за гачок. До вечора сидів Шкурат у суді, писав, писав, виправдовував і засуджував, до вечора нудилася безробітням мати, бо яка в тому місті праця, крім базару та кухні?

Колись у селі було не так. Там дня давай та й давай. Сумує мати. Нема втіхи, далеко десь дитина. І чекає мати щодня на дзвінок листоноші.

— Тільки газети? Листів нема?

Зате, яка була радість, коли побачить синього конверта — улюблений колір Віри. Жде не діждеться чоловіка, бо сама таки погано розбирає писане... Зустрічає на вулиці, і вже здалека розуміє суворий Шкурат, у чому справа.

А листи були здебільша коротенькі, хоч і теплі. Віра повідомляла про свої успіхи в навчанні, про те, що вона має добрих друзів, культурні розваги, просила не турбуватись за неї.

Подружжя Шкуратів оживало, наче молодшало після цих листів. Ходили в театр, або ж кудись до знайомих, і мовчазний суддя дивував дружину веселими дотепами.

— Буде з Вірки толк, буде! — казав він уже вдома. — Розумна, вперта, свого досягне.

Та одного дня, щось через півроку після від'їзду доньки, повернувся батько з суду за годину, як пішов, повернувся стурбований і — до дружини:

— Іду в столицю. Приготуй щось на дорогу.

Дружина злякалася.

— Чому так нагло? Може щось із Вірою? Чи здорова?

— Ні, ні, це в службових справах.

Не розпитувала жінка, бо не втручалася ніколи в ті справи.

— Швидко повернешся?

— Та швидко. Днів за три.

І поїхав. Не на три дні, а на тиждень. Уже й з установи приходили питати, чи не писав, бува.

Повернувся вночі, зайшов до кімнати не роздягаючись, сів на стілець і... заплакав.

— Ой, Іване, кажи, не муч! — скрикнула дружина. — Нема Віри? Так?

— Нема! — прошепотів Шкурат.

Билася в сльозах мати, билася з годину, і нікому було її заспокоїти, бо наче закам'янів суддя, байдуже дивився перед себе, не в силі здолати власного болю.

Нема Віри. Лишився тільки в батька в портфелі протокол слідчого, і там було написано ось що:

"Віра Шкурат, вісімнадцяти років, належала до організації українців-державників, що складалася, переважно, з студентської молоді. Розповсюджувала нелегальні листівки з закликом боротись проти чужої влади, як боролись колись предки. Вгорі листівок було гасло: "За віру, за батьківщину". Листівки знаходили на багатьох заводах, а також по селах, у колгоспників. Під час арешту, збоку членів організації був виявлений збройний спротив: тяжко поранено двох працівників органу безпеки. Віра Шкурат позбавила себе життя, вистрибнувши з вікна четвертого поверху".

Іван ВАСИЛЕВИЧ

ДАВНО ПОРА

(ОДУМ — це школа громадсько-політичних кадрів України!)

М. Дальний порушив у своїй надзвичайно цікавій і змістовній доповіді на II-ому З'їзді ОДУМ-у Канади цілий комплекс ідеологічно-організаційних думок, таких актуальних і глибоких, що мені залишається хіба дещо доповнити й підкреслити.

ОДУМ — це організація молоді, що поставила собі за мету розгорнути свою діяльність в руслі демократичних традицій України й прочистити та виполотити з українського національного життя всі рештки тоталітарного бур'яну, штучно насадженого в міжвоєнних часах з чужого поля вождівського фашизму та московського деспотизму.

Ми змагаємося за демократію, тобто владу народу. Згідно з нашим демократичним світоглядом, кожночасними репрезентантами чи провідниками народу можуть бути тільки ті громадяни чи громадянки, що їх народ своїм загальним вільним голосуванням вибере, і завжди до того часу, доки їм свого довіря не відмовить. Для нас воля народу — це найвищий закон, голос народу — голос Божий!

Наше змагання за українську демократію оперте на глибокій вірі в українську людину й на пошані її свободи та людської гідності.

Всі тоталітарні рухи оперті на ненависті до свободи людини й її людської гідності, на погорді й обезцінюванні народу. М. Дальний правду каже, що Донцов і московські сатрапи дивляться на народ, як на стадо затурканих овець, над якими мають панувати їх "чабани та сторожові пси", замість вільно обраних народом провідників.

Ми — демократи. Але ми знаємо, що демократія-народовласть життєздатні тоді, коли народ у своїй масі освічений політично вироблений та організований, коли він має підготовані свої масові демократичні кадри, здібні розуміти й вирішувати складні культурні, господарські і соціально-політичні завдання народнього життя.

Значну частину таких кадрів має дати ОДУМ! А це значить, що кожний член ОДУМ-у мусить шляхом науки (коли не має можливостей вчитися в школі, то шляхом самоосвіти), здобути необхідну загальну освіту, необмежувану ніякими рамцями односторонньої партійної програми, глибоке знання нашого історичного минулого, української культури й економіки, історії розвитку української політичної думки, як також інших народів, та пізнати й засвоїти

тверді моральні суспільні основи людського співжиття, бо без твердої моралі людина не може бути людиною.

Тільки на базі знання загальних суспільно-політичних наук зможе українська молодь визначувати свій соціально-політичний світогляд та вибирати політичний напрям — політичну партію, до якої забажає належати.

Але, як слушно свого часу радив Михайло Драгоманов, не вільно втягати юнацтва, молоді шкільного віку, до будьяких політичних партій, або до активної політики. Вона мусить найперше закінчити свою освіту, розумово й фізично дозріти та привчатися до громадського життя в своїх спортових і культурних організаціях під проводом старших.

Дальшою вимогою для кожного одумівця є засвоєння якогось фаху, щоб мати базу для належного заробітку на прожиття та бути творчим у процесі різноманітної праці свого народу. Не мусимо творити т. зв. професійних "революціонерів", чи професійних "політиків", що, не маючи ніякого фахового звання, як джерела заробітку, змушені жити з "революції" чи "політики", бо це будуть нещасні і деструктивні одиниці в суспільному житті. Тільки той політичний діяч може вести конструктивну громадсько-політичну працю, який не мусить жити з політики, як єдиного джерела свого прожиття, але може жити з праці у своїй професії.

Це не значить, що кожний одумівець мусить бути обов'язково професором, інженером чи лікарем! Ні! Кваліфікований робітник у своїй діяльній праці, ремісник, чи хлібороб, не в меншій мірі, є цінним творчим членом суспільства! Кожна праця потрібна й почесна!

Демократ не може обійтися без основної загальної освіти. Але не всі члени ОДУМ-у такі щасливі, що могли закінчити середні чи вищі школи. Велика більшість членів не з своєї вини була й є позбавлена цієї можливості. Однак не треба з цього приводу зневірятися. Живемо в сучасному культурному світі, що дає нам можливість здобути найширші знання навіть поза школою — шляхом самоосвіти. Мільйони кращих людей, не маючи ніяких свідоцтв середніх шкіл чи університетських дипломів, здобули високу освіту працею над собою, шляхом самоосвіти, і своїм знанням далеко перевищують пересічних абсолютів високих шкіл. Напр., бувший міністер закордонних справ Вед.

Британії — Ернест Бевін був тільки звичайним портовим робітником, що закінчив найнижчу школу, але шляхом самоосвіти перевищив своїм знанням чимало людей з закінченими університетами.

Існує тепер безліч різних вечірніх шкіл і курсів, існують також українські школи заочного навчання, як напр. УТГІ (Український Технічно-Господарський Інститут), чи Український Вільний Університет. Можна також в межах ОДУМ-у організувати відповідну бібліотеку і навчання. Перед 2-ою світовою війною члени Союзу Каменярів мали змогу користуватися легкодоступними виданнями "Самоосвіти" — т. зв. Народнього Університету. Цей Нар. Університет випустив коло 150 книжечок з різних галузей знання, як напр. української історії, географії, соціології, економії, природознавства, навіть астрономії і т. д. Ці книжки є напевно у США, а може й у Канаді. Коли б організувати відповідне видавництво, то принаймні частину з найбільш актуальних книжок можна було б перевидати. Так чи інакше, ОДУМ займеться організацією самоосвіти своїх членів.

Проте, в молодечій організації в парі з духом має розвиватися і міцніти також тіло й фізичне здоров'я. Спорт — це найбільш притягаючий чинник — особливо для юнацтва. Але в спортивній діяльності ми не ставимо собі за мету вишколювати спортових світил, що побивали б світові рекорди, які часто приводять до нищення здоров'я. Працююча молодь займається масовим спортом для розваги, для скріплення фізичної зручності та товариської солідарності. Особливо ритмічні масові вправи мають велике виховне значення.

Навіть питання "уніформи" членів ОДУМ-у при масових виступах мають значну пропагандивно-з'єднуючу силу. Але ті однострої не мусять бути складні й дорогі.

Молодь, що закінчила загальну освіту й період духового формування, повинна б творити в ОДУМ-і освітні політично-партійні секції, чи згодом партійні фракції, що пов'язували б свою діяль-

ність з діяльністю існуючих на еміграції демократичних партій, як УНДО-УНДС, УРДП і УСП. Але в цілому ОДУМ повинен повсякчас залишатися, як єдина понадпартійна організація молоді! Існування в її рамках окремих партійних секцій має стати практичною школою взаємної терпимости, взаємної пошани і співжиття людей різних соціально-політичних світоглядів.

М. Дальний має повну рацію, коли каже, що ОДУМ, як цілість, має бути "виховно-політичною організацією молоді, не партійною, але політичною"!

Українське молоде покоління не сміє втікати від політики. Коли ж демократичне покоління відсунеться від політики, то йому згори накинуть свою політику різні "чабани й сторожові пси".

У нас дуже часто можна стрінутися з осуджуванням політичних партій взагалі, мовляв, геть партії, „я українець і цього досить!“ Але політику ведуть усюди тільки політичні партії — кращі чи гірші. Ми — українці — політичних партій не винайшли, їх мають усі культурні народи. Не мають їх хіба якісь первісні дикі племена азійсько-африканських народів. Тому вони й є під пануванням чужих народів, що мають свої партії. А здається, що всі українці не хочуть, щоб Україна була чужою колонією!

Тому й кажемо: українська демократична молодь мусить бути громадсько й політично активна. Цю свою активність вона мусить проявити якщо не в безпосередній приналежності до політичної партії, то принаймні у співпраці з нею, як її симпатик. Крім того активна демократична молодь повинна належати до професійної спілки й до різних кооперативних та культурно-громадських організацій. До цієї активності кличе нас почуття відповідальності не тільки за нашу особисту долю, але й долю цілого нашого народу, з яким тісно зв'язана доля одиниць, нас кличе могутній голос Івана Франка:

Кожний думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мусиш дати ти відповідь!

Члени редакційної колегії "Молодої України" та Головної Управи ОДУМ-у Канади вітають адміністратора "М. У." та члена Головної Управи І. Дубилка з нагоди його одруження з панною Надією Вереніч та бажають молодій парі багатощастя й успіхів у їхньому житті.

КАДРИ НАШИХ ДНІВ**ФАРБОВАНА ЛЯЛЬКА**

Я-ніяк не насмілююсь тепер казати їй Ірусю чи Іронько. Це було б смертельною зневагою для її нового становища і в мене не вистачило б на це сміливості. Я все ще не можу повірити, що це та сама Іруся, яка пів-року тому мешкала в тому ж таборі, в тім же бльоці і в тій самій кімнаті, що й я, за сірим параваном з унівських "коців". Іруся була улюбленою донечкою - одиначкою. Матуся старалася викомбінувати доні суконьку зі своїх старих суконь, а татко їздив по селах і міняв цигарети за масло, "щоб доня не дістала сухіт на таборових горохів'янках". Іруся суконьками ще тоді не особливо цікавилася, бо коли не в пластовім однострою, то в лещетарським проводила майже весь час, який у неї був так зайнятий, що навіть не мала часу з'їсти, не то придивлятися, що вона їсть. Ця дівчинка, роблячи "добре пластове діло", яке старанно записувала в свій нотатник, приносила мені рано з таборової кухні каву і бігала до кіоску купувати "Пу-гу". Нераз, коли в мене був добрий настрій, я з вдячності за таку послугу давав їй свою пайку шоколяду з місячного приділу. Але зробити сьогодні щось подібне було б абсурдом.

Бачите, Іруся з родичами виїхала на пів-року скорше, ніж я, до обітваної землі, і за цей час багато змінилось. Пані добродійка прибрала дещо на вазі, пан добродій тепер уже не відкладав недокурків, щоб опісля витрусити з них тютюн і зробити нову цигарку, а з жестом мільйонера відкидав недокурки завбільшки в пів цигарки. Але найбільше вразила мене Іруся.

Я зустрів її на вулиці і, як це нераз буває, впізнав її й не впізнав. Не міг повірити, що це вона. Іруся, забуваючи, очевидно, про повагу, яка їй тепер личила б, підбігла до мене і весело привіталась. Я повагом підняв капелюх, трошки вище,

ніж це в моїй звичці, і з збентеження не знав, що сказати. В кожному разі я сказав їй "панно Ірено" і "ви", а не ти, як пів-року тому. Незабаром ми розпрощалися і розійшлися. Але ця зустріч зробила на мене велике враження.

Мене вразило фарбоване личко. Я особисто бриджуся фарбованих лиць. На мою думку, це лиш ті, які соромляться показати прилюдно свої лица такими, якими вони є, фарбують їх. Для мене цілком зрозумілим є, коли сорокалітня артистка малює своє лице для ролі шіснадцятилітньої Джульєти. Вона, як кажуть, з того хліб їсть. Але навіщо такий молоденькій, милій дівчинці, як Іруся, фарбувати своє лице, — я таки не второпаю. Правда, тепер вона виглядає, як фільмова зірка в кольоровім фільмі, але коли ми захоплюємося красою зірок на екрані, то в щоденнім житті ми все таки хотіли б бачити натуральні, не підфарбовані лица. І коли дівчина схилить свою голівку на ваше рамено (а ви випадково у темному вбранні), то певно на тім місці лишиться сіра пляма пудри. Коли в ресторані завважую, що дама при сусіднім століку залишає червоні плями на ложці, склянці, чи хлібі, мене починає нудити. Дивлюсь на чорні, наведені лінії брів пів сантиметра вище, як природні брови — і не можу повірити, що задля цього хтось завдавав собі болю, вискубуючи волосок за волоском. І так кожний з першого погляду розпізнає облуду і оцінюватиме її, як невдалу імітацію. Я знаю, що багато пань заперечать мені, кажучи, що це тільки підкреслення природньої краси. Але я кажу, що це лиш профанація її. Жінки завжди хотіли б зберегати молодість і красу перед часом, але невдалими заходами лише руйнують її. Так, як весна, так і осінь має свою красу, спокійнішу, глибшу, більш духову. Тільки треба вміти

СИЛЬВЕТКИ НАШОЇ МОЛОДІ**ЛЕСЯ ТУГАЙ БЕЙ**

Леся Тугай-Бей є чи не найбільш оригінальною людиною серед нашого молодого покоління. Оригінальною не в значенні ексцентричності, а в значенні іншости, свіжости, небуденности, в посіданні власних поглядів, власної філософії життя, одним словом — у значенні надзвичайности.

По вихованню, дусі, звичаях — українка, по крові й характері — палка, енергійна татарка, княжна Леся Тугай-Бей є прямим і єдиним нащадком славного Тугай-Бея, союзника гетьмана Богдана Хмельницького.

Здобувши серйозну театральну освіту на сході, Леся Тугай-Бей вирішила спеціалізуватися, як хореограф. Ще в Відні працювала балетмайстром у віденському Міському Театрі, опісля, заснувавши власну балетну школу, намагалася прищепити віденцям зрозуміння до українського мистецтва. Її переробка "Зайвої Остороги" В. Гертеля на український стиль мала великий успіх в Австрії й Німеччині.

Її знайти. Мене огортає розпач, коли я бачу зморшки, заліплені кремом, буряково фарбовані лиця, відростаючий сивий волос, який марно намагаються приховати. Це немов глум над марно втраченим часом. З незапам'ятних часів жінки боролися проти часу і... ганебно програвали. Старілися, а їх місце займали молодші. Малювали й фарбували свої обличчя, робили просто карикатур з себе, аби лише виглядати гарними й молодими.

І ось Ірочка вступила також у цей контест краси, хоч я ніяк не розумію — навіщо. Це, мабуть, тому, що я взагалі не можу зрозуміти кращу половину людського роду. І я все таки переконаний, що ніяка людина зі здоровим розумом, не змушена робити це задля грошей, не буде ходити по вулиці з нафарбованим лицем.

Андрій

По переїзді в Англію Леся Тугай-Бей вчила в хореографічній школі в Лондоні, студіюючи одночасно історію мистецтва й філософію.

Опинившись в Канаді, Леся Тугай-Бей заснувала Універсальну Хореографічну Школу в Торонто. Це надзвичайно відважний крок у канадійських умовах. Але її наполеглива праця над талановитою молоддю й віра в успіх допомогли перебороти перші труднощі. Хто був на пробах класичних, народних і модерних танців у студії Л. Тугай-Бей, той мусить признати, що студійці мають відповідного керівника щодо педагогіки й терпіння, якими Леся Тугай-Бей володіє з дозрілою інтелігентністю.

Інша галузь мистецтва, де Леся Тугай-Бей показала себе майстром — це деклямація. Голос у Лесі Тугай-Бей виразний, прекрасно контрольований, здатний на найтонші нюанси. Її шедевром у деклямації є виконання сатири Т. Шевченка — "Сон". Слухачі в Лондоні, Торонто та інших містах приймали це виконання з ентузіазмом.

Але надзвичайна Леся не обмежується лише вищенаведеними галузями мистецтва. Її соковитий контроль на протязі декількох місяців звучав у радіо, виконуючи власні композиції. Її пісню "Батьківщина", мелодійна краса якої захопила тисячі слухачів Канади і США, можна вважати одним з найкращих післявоєнних музичних творів і ставити поруч композицій Г. Китастого.

Після увертюри по радіо, її дебют як співачки й композитора в залі Православної Громади в Торонто в листопаді м. р. став її тріумфом. Слухачі були захоплені й просто закидали співачку квітами.

Перед нами, отже, мистець з душею й здібностями. Але одночасно перед нами мистець, який, як і всі інші, потребує уваги, критичних завваг і підтримки суспільства. Перед

нами мистець, який належить до ряду тих, що, можливо, наблизять день, коли народні пісні перестануть бути головним здобутком нашої музичної культури, а наші так старанно вишивані національні одяги будуть знаходитись не на виставах найбільших культурних досягнень, а там, де їм місце — у музеях.

То ж привіт Лесі Тугай-Бей!

О. П.

ЦІКАВА ВСЯЧИНА

НЕПЕРЕМОЖНИЙ ЕВЕРЕСТ — ПЕРЕМОЖЕНО!

Найвища в світі вершина Гімалайських гір — Еверест є не тільки найбільшою принадою, але й викликом усім альпіністам. Це єдина гора, на вершині якої ще не ступала нога людини.

Розташований в південній частині Азії, Еверест творить природню границю між Тибетом та Непалом. Для місцевого населення вершина Евересту є священним місцем, де перебувають боги. Тому спроба дістатися на вершину рівнозначна святотатству.

В 1921 році, одержавши вперше дозвіл Тибету, англійська експедиція альпіністів вирушила на Еверест. На чолі експедиції, що складалася з дев'яťох людей, був Г. Маллорі — широковідомий, досвідчений альпініст.

Відсутність будьяких мап, незнання доріг, робили експедицію надзвичайно трудною. Декілька тижнів сміливці шукали дороги до "святих вершин Евересту", висота якого 29.145 футів, цебто біля п'яти з половиною миль.

Цим першим піонерам удалося досягнути 23 тис. футів, але пізня пора року і снігові зігнали їх в долину, перешкодивши здійсненню намірів.

Експедиція вернулась назад у 1922 році. При другій спробі Г. Маллорі з двома альпіністами досягли 26.800 футів — найвишого рівня, якого будьколи досягла людина (не враховуючи літаків).

Але тут виникла нова перешкода, а саме — дуже розріджене повітря, яким важко дихати. Після того інші два члени експедиції вирушили з кисневими циліндрами і досягли 27.100 футів, однак в одного з них циліндер зіпсувався і він втратив свідомість, що змусило його товариша повернутися з потерпілим до табору. В цей час зірвалась хуртовина, в якій загинуло 7 провідників-тибетців.

В 1924 році, одержавши дозвіл властей Тибету, експедиція вирушила на Еверест втретє.

В погідний, ясний день Г. Маллорі з студентом оксфордського університету

Андрю Ірвіном досягли без конденсованого кисню 28.000 футів, але сильний ураган зігнав їх вниз. Слідуючого ранку вони досягли 28.500 футів, підбадьорені рештою експедиції, що з ентузіазмом слідувала за успіхом своїх друзів. Але хмара сховала сміливців від зору решти експедиції в підніжжі Евересту.

Г. Маллорі і А. Ірвін назад не повернулися.

Безуспішно скінчилася спроба іншої англійської експедиції в 1933 році та ще декількох дальших експедицій.

Нова англійська експедиція в цьому році, врахувавши всі причини невдач своїх попередників, знову рушила до верхів Евересту.

Ол. С-п.

Як довідуємося в останню хвилину, англійській експедиції вдалося здійснити намічену ціль: розгорнути англійський прапор на найвищій вершині світу в день коронації Єлисавети II.

Ред.

ОГЛЯД КНИЖОК І ЖУРНАЛІВ

Jeune Europe (Молода Європа). Дво-місячний орган інформації й європейської чинності. Видання *Secretariat International pour la Jeunesse* (Міжнародного Секретаріату для Молоді), 82, av. Marceau, Paris 8e, France.

В Парижі почав виходити цікавий під кожним оглядом часопис, редакція якого поставила собі завдання розвивати серед молоді різних національностей Європи свідомість спільності її культурних, політичних, соціальних і господарських інтересів, або, як заявляє редакція, "європейську свідомість".

Вже минулого року Міжнародний Секретаріат для Молоді видав 7-ма мовами місячник "Молодь Європи" з нагоди кампанії включення молоді до Європейського Руху, яка пройшла з великим успіхом. Кампанія викликала приплив коштів від читачів і демократичних організацій молоді, і це дало можливість приступити до видання "Молодої Європи", яка теж виходитиме кількома мовами, покищо кожних два місяці.

"Молода Європа" виходить на 8-ми сторінках середнього газетного формату, різноманітна змістом статей і дуже добре ілюстрована фотографіями, портретами, графічними ілюстраціями статистичних відомостей, картами і карикатурами, як протисовєтськими, так і проти пасивності тих, що вагаються включатися в Європейський Рух, і різних "нейтральних" течій.

Брак місця не дає можливості перелічити всі заголовки статей і інформацій. Тому обмежуся кількома. Крім редакційної статті в першому числі, що вийшло у лютому, і де подані завдання "Молодої Європи", варто відзначити такі: "Чи Франція боїться ідей, які вона проголосила?" (мова йде про об'єднан-

ня Європи в різних галузях — господарській і політичній), “Немає більше національних господарств”, “Європейська армія вимагає політичної спільноти”, “Проблема біженців — європейська проблема”, стаття голови культурницької комісії Європейського Руху, еспанця проф. Сальвадора де Мадаріяга — “Як я став європейцем”, “Подвійне покликання європейця, або два помоси федералізму”. У всіх цих статтях, як і в інших, а також в інформаціях, як наприклад про літературну нагороду німецького і польського письменників Європейським Центром Культури, багато глибоко повчального.

Дуже раджу “Молоду Європу” тим, хто знає французьку мову (хоч не виключено, що буде англійське або німецьке видання), тим більше, що й передплата невелика — один долар 10 центів за 6 чисел. Читання допоможе звільнитися від націоналістичних забобів і назадницьких стремлень та скріпить свідомість вартості національних ознак для усвідомлення культури міжнародної і вселюдської та її поступу і зрозуміння шкоди всякого тоталітаризму, в тому числі і націоналістичного. Усвідомлення цього — це завдання нинішнього часу.

С. Д.

КРИЗЬ ПРИЗМУ РОМАНТИКИ

Так можна окреслити враження від книжки Степана Хріна “Кризь сміх заліза”, виданої видавництвом “До зброї”. “Кризь сміх заліза” — твір мемуарний, центральною особою якого є автор, що звичайною мовою воєнка розповідає про еволюцію українського руху спротиву та обставини, в яких перебувало українське населення, в яких жив і боровся український повстанець в період закінчення другої світової війни.

Автор споминів — молодий інтелігент, патріот, залишає дружину й доньку та йде туди, куди його “кличе Україна”.

Хвилюючі епізоди боротьби встають перед очима читача. Важке й повне небезпек життя партизана, що голодний, холодний і виснажений, стає постійною цілком німецької, польської чи більшовицької кулі.

Відважний, товариський та доброзичливий, Степан Хрін швидко здобуває прихильність друзів-повстанців, населення, а тепер читача.

Його спомини багаті на надзвичайні пригоди та геройські вчинки, з яких автор виходить не цілком “цілим”, але все ж переможно, бо живим.

Відходом частини УПА на Лемківщину автор закінчує першу частину своїх споминів.

Степана Хріна, як і тисячі інших відомих і невідомих героїв української партизанської боротьби, вилонила специфічна західно-українська дійсність, яка й стала тлом спогадів.

Змальовуючи повстанську дійсність, автор мимоволі показує трагічну короткозорість і політичну неграмотність керівників українського збройного руху спротиву 1944-45 рр.

Українське підпілля явище природне, яке мусіло виникнути хоч би тому, що багато людей не могли легально перебувати під окупацією жорстокого ворога. Але важко знайти глузд у намаганні втягнути в підпілля, або зв'язати з ним усе українське населення.

Автор згадує, що чоловікам було заборонено підпільним проводом вступати до червоної армії. З тих, хто послушав цього наказу, творилось поповнення повстанців та відділи “самооборони”. Був період, згадує автор, коли цілі околиці перебували під владою та охороною партизан.

Згодом, в силу нових обставин, прийшло розпорядження про частинну демобілізацію повстанської армії. Повстанці мусіли здати зброю і йти... додому.

— “Ця демобілізація — пише автор — викликала, як я чув опісля, у стрільців і підстаршин великий несмак. Їм важко було зрозуміти доцільність такого розпорядження”.

Хто знає підсовєтську дійсність, той уявить собі трагічність становища “демобілізованих” повстанців, яких також “кликала Україна” до лісу. Куди мали тепер вертатись демобілізовані, що їх чекало, яка доля всіх відділів самооборони в селах — це питання, на яке автор не відповідає.

Не відповідають і ті провідники підпілля, що своєчасно вибравши свободу, вибілюють на еміграції свої нерозважні вчинки ціною крові справжніх і чесних героїв УПА.

Ол. Куленко

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЧИ ВСЮ ЕНЕРГІЮ СОБИ, ЧИ Й ІНШИМ?

Недавно в “Молодій Україні” було вміщено кілька думок для молоді визначного українського громадсько-політичного діяча д-ра Матвія Стахова з нагоди другого з'їзду ОДУМ-у Канади. Чимало в тих думках є цінного, але є, на жаль, і такі думки, які викликають певне застереження і потребують доповнення і вияснення. Маю зауваження до тієї думки д-ра М. Стахова, де він визначає завдання ОДУМ-у як української організації, тобто організації, члени якої свідомо, а не тільки інстинктивно, вважають себе приналежними до української національної спільноти, ніні, можна сказати, розсіяної по всьому світі. Нація — це спільнота, що постала історично, тобто має глибоке коріння в минулому. Нація виділяється з людства в цілому порядком більш інтелектуальним і свідомим, ніж чуттєвим. Поняття Батьківщини — це вислів інстинктивного, чуттєвого зв'язку з землею,

середовищем, оточенням. Батьківщиний „двигун“ заторкує найтаємничіші сторони людської істоти, подібно до „двигуна“ родинного. Нація це, так би мовити, жмут вірностей і вимог, яких традиції, звички спільного життя, культурницькі дані зв'язують в нас і який дає людській особі, персоні, засоби для розвитку. Послідовний демократ, до якої б нації він не належав, засадничо не повинен протиставити свою націю іншим і повинен вважати, що і інші нації мають своє значення, своє призначення, свою місію. Тут не можна ототожнювати іншу націю з державою, з державними порядками, режимом і стремлінням державної влади, бо держава — це юридично-соціальний апарат, який керує діяльністю певної кількості людей на певному просторі і може бути й не демократична, а тоталітарно-диктаторська. Коли демократ засадничо дбає не тільки про добро свого народу, в тім числі і про власне добро, але й про добро інших народів, то не вся його праця, не вся його сила, не всі його думки і прагнення мають бути сконцентровані для добра власного народу: певну частину своєї праці, своєї сили, своїх думок і прагнень демократ повинен віддавати й іншим народам, зв'язкам з ними, пізнанню їх. Інакше демократ перестане бути демократом, а таки стане „націоналістом“, засліпленим чи ні, це не має першорядного значення, і не буде жодним інтернаціоналістом, міжнародником, навіть облудним, як висловлюється д-р М. Стахів. Тепер всі послідовні демократи прагнуть до встановлення людських взаємин перш усього між людьми, чоловіками і жінками, одної нації, а далі між людьми інших націй. Людина, як така, як-не-як є мірилом суспільних взаємин. Єдине місце для суду про інституції це — саме „центр“ людини. Вартісна цивілізація, єдина вартісна організація суспільств таки на висоті людини для послідовного демократа. Для демократа рішення всіх питань людського життя можна знайти тільки в усвідомленні людини, в конкретності її стремлінь і потреб. Це все легко зрозуміти членові ОДУМ-у в США і в Канаді: адже він знає свої почуття і поводження в цих країнах. Якесь частина праці одумівця, якесь частина його сил, думок і прагнень таки йде на користь народам США чи Канади. Д-р М. Стахів сам же пише: „Коли ми дбаємо про державну волю українського народу, то ми цим самим дбаємо також про людство“. Яке ж це дбання про людство, коли вся праця, всі сили, всі думки і прагнення мають бути сконцентровані тільки для добра українського народу? Непримінно „сконцентровані“, а не розумно розподілені, децентралізовані. А що, коли вважати, що кожен українець

сам по собі життєвий творчий центр, не тотожний своїми властивостями з іншими українцями?

Існують на світі такі демократи, які, визнаючи людину „початком, засобом і ціллю“, кличуть усіх людей ставитися з довірям один до одного, згуртовуватися, або інакше федеруватися для досягнення спільного добра. Про таких людей поширюється думка, що вони „не мають політично-національного становища“, а коли ті люди хочуть довести, що вони займають місце в житті (а життя — це рух, не „стойння на становищі“), тоді докази тих людей просто замовчують, їх федералізм проголошується „загорілим“, а їх інтернаціоналізм — „облудним“. Це твердження — наслідок нещасливої скитальщини і певного розірвання зв'язків з демократичним ґрунтом і цивілізацією взагалі. Інакше не можу пояснити, але такі твердження, без сумніву, трагедія того еміграційного українства, яке зазнало впливів напівтоталітарних чи тоталітарних режимів.

Демократ повинен віддати частину своєї любові і демократичному людству, а не тільки „не шкодити іншим народам у їхній слушній справі“. Слушній справі треба помагати, а не замикатися в національній спільноті, бо тоді виходить „національний партикуляризм“, саме те, що суспільствознавча наука визначає словом „націоналізм“ і протиставить демократизмові.

Демократам без різниці віку треба пам'ятати походження поняття „демократія“. А походить воно з старогрецької мови, де „демос“ означало „народ“, „кратейн“ — володіти, урядувати, отже „демократія“ — урядування „народу“ а само слово „демос“ походило від слова „дем“, що означало „село“, „селище“, громаду, звідки „демос“ — ті люди, що там жили. То були не одиниці — (поняття **кількісне**), а „людини“ (поняття **якісне**). Тому тепер вчені вважають, що федерація людей це — основа демократії. „Не демократія оснóвує федералізм, а федералізм оснóвує демократію“, — каже швейцарський вчений Гонзаг де Рейнольд в статті про те, чим Швейцарія може допомогти європейським народам — своїм досвідом в упорядкуванні життя. А Фостер Даллес, секретар стейту США, інакше міністр закордонних справ, перед членами комісії, яка виробляла проєкт конституції 6-ти західно-європейських демократичних держав (Франція, Зах. Німеччина, Італія, Бельгія, Голяндія і Люксембург) заявив, між іншим, так: „Бачучи вас зібраними тут, я згадую нашу власну історію в ті часи, коли Джеферсон, Гамільтон і Джей поставили собі завдання заснувати нашу федеративну єдність, всередині якої держави зберігають велике число компетенцій, чітко

розмежованих. Я переконаний, що європейські держави зможуть досягти тієї ж мети через величезну потенціальну енергію, яку вони мають”.

Українська демократична молодь повинна ідейно включитися в той процес, який відбувається на Заході Європи. Отже, не на українському національному ґрунті, а тут в Америці, в США і Канаді, навчитися, як діє найпоспідовніша демократія для впорядкування життя вільних людей. Це не сконцентрування, а розумне прикладання і скерування власних сил для добра власного народу й інших. Такий суттєвий дух демократії нашого часу на чолі з американцями.

Світозор Драгоманов

Даючи можливість нашому давньому співробітникові проф. С. Драгоманову висловлювати на сторінках “М. У.” свої думки, вважаємо доцільним зазначити, що вони не є адекватним висловом становища редакції.

Проте, залишаючись вірними принципів вільного вислову думок, радо вітаємо дискусію на заторкнуту тему.

Редакція

Дорогі Друзі!

Перечитавши ч. 2 (9) Вашого журналу, вважаю за свій приймний обов'язок поздоровити Вас з великим успіхом.

Це число журналу — особливо змістовне; воно таке, яким має бути друкований орган для української молоді на еміграції. З нього можуть черпати науку не лише молоді, але й старші читачі і навіть чимало редакцій наших “дорослих” еміграційних журналів.

Це число журналу остаточно розвіяло моє сумне враження, що під його впливом я перебував з осени минулого року. Тоді (в дорозі з американсько-українською молоддю до Ніягари), на моє завваження, що “Молода Україна” має “просвітянський” зміст, я почув від чільних одумівців гострі заперечення. Мої співбесідники говорили: “Досить нам політики! Хочемо відчутти себе вільними!” і т. д. При тому явно помічалось, що молоді люди ототожнюють політику з політиканством, політичну боротьбу з міжпартійними розграми...

І от тепер я був приємно “розчарований”... Зміст журналу говорить про те, що Ви живете тими самими проблемами, над якими б'ється покоління Ваших батьків і в той спосіб готуєте в ОДУМ-і гідних їм наступників.

До складної, важкої й відповідальної політичної роботи непідготовленим молодим людям не треба поспішати. Але готуватись до неї треба й при тому готуватись солідно й наполегливо, бо є “одна наука, що впливає з усіх часів і з усіх країн, одна незмінна Правда серед усіх змінностей світу — для дітей,

і для жінок, для націй, і для цілих рас; будь приготований, будь приготований, і ще раз кажу — будь приготований” (Р. Кіплінг)

З нашої недавньої історії знаємо, що наша неприготованість була чи не єдиною причиною нашої поразки у визвольній боротьбі і пізнішої нашої національної трагедії.

Зате приготованим треба поспішати включатися в активне політичне життя, щоб зробити його ще більш ефективним, щоб виправляти хиби наших політичних організацій.

Нема, здається, потреби доводити, що в сучасному світі керують життям держав і народів політичні організації (партії); лише примітивні народи їх не мають. І досить згадати, що деякі наші політичні організації намагаються мати свій партійний “комсомол”, своє партійне військо, свою партійну поліцію і навіть... свою партійну церкву, — щоб стала зрозумілою конечність “іти в політику”, хоча б для усунення цього зла.

А, як свідчить Ваш журнал, Ви можете це зробити, бо

“...в вас молода ще грає кров,
В думках у вас немає бруду,
І в серці в вас горить любов
До обездоленого люду...”

М. Старицький

Бути готовими! Бути готовими до зустрічі з Вашими однолітками в червоноармійських шинелях, щоб у неминучій майбутній боротьбі зуміти заговорити зрозумілою їм політичною мовою. Це одне з основних виховних завдань ОДУМ-у і його журналу. При тому треба знати, що сьогодні “там”, у комсомолі, 2.300.000 української молоді...

Також сонрівські та кцабівські містечкі “американських малоросів” та федералістична пошесть “презрених малоросов”, що в її основі лежать чужі гроші, повинні хвилювати українську патріотичну молодь та поставити її ближче до реальних потреб нашої визвольної справи.)

Ще кілька слів про толеранцію (по нашому — терпимість). Дуже гарне слово! І тому, очевидно, воно частенько вживається в ОДУМ-і та його журналі. Не треба лише забувати, що, користуючись толеранцією Керенських, на російському престолі засіли большевицькі людоїди; завдяки толеранції Шейдеманів у центрі Європи з'явився нацистський звір в образі Гітлера...

Толеранцією зловживають не лише політичні вороги, але й противники.

Але Ваше вміння редагувати молодечий журнал дає гарантію в тому, що Ви, ставши на правильний шлях, не зійдете з нього.

Тому щиро бажаю дальших успіхів у Вашій праці.

Р. С. З Вашого місця я лише запитав

би автора статті "Два типи націоналізму" (З. Пеленського), до якого типу націоналістів (східного чи західного) він зараховує себе, як автора ідеї про "блискуче відокремлення" від інакше-думаючих українських патріотів.

Ів. Піддубний

Шановний Пане Редакторе!

25 і 26 квітня ц. р. відбувся в США з'їзд "Союзу Земель Соборної України — Селянської Партії", на якому були присутні 163 "делегати", в тому числі й дехто з членів ОДУМ-у. Як відомо, проти цього з'їзду виступили майже всі середовища, що підтримують УНР-у, а також організації, що перебувають під впливом ООН(р). Організаторам з'їзду закидалося, що організовують з'їзд за чужі гроші з метою розбиття єдності українського визвольного фронту й приступлення СЗСУ-СП до т. зв.

КЦАБ. І хоча завдяки поставі більшості делегатів, які, до речі, ніколи не були членами Союзу Земель Соборної України — Селянської Партії, з'їзд схвалив резолюцію про моральну і матеріальну підтримку УНР-у, проте до новообразованого проводу згаданої партії ввійшли переважно люди, які й далі можуть вести "високу політику" на власну руку, на шкоду нашій визвольній справі. Якщо б це сталося, то керівні чинники ОДУМ-у, на мою думку, не сміють зберігати "неутральність", а різко заперечувати проти всяких виламів в українському визвольному фронті.

Це тим важливіше, що завдяки фінансовій підтримці з невідомих ближче джерел, СЗСУ-СП розпоряджає зараз людьми і пресою, що можуть мати деякий вплив на незорієнтовану частину українського громадянства.

З одумівським привітом

В. Чорний

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повіdomляємо українське громадянство Торонта й околиці про те, що 14-го червня ц. р. між годинами 11,00 перед полуднем і 2,30 пополудні, відбудеться

ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ

для вшанування жертв голоду 1933 року, що його пляново зорганізувала Москва для зламання спротиву українського населення.

ПЛЯН МАНІФЕСТАЦІЇ:

- 1) Поминальні Богослуження в українських церквах Торонта,
- 2) Маніфестаційний похід вулицями Квін (від церкви Квін-Белвудс) здовж Бетирст (до вул. Каледж), здовж Каледж (до Юніверситі), здовж Юніверситі аж до Квінс Парку,
- 3) Загальноукраїнські збори в Квінс Парку, де виступлять з доповідями свідки московського злочину і запрошені гості — політичні діячі Канади. На закінчення маніфестаційного зібрання відбудеться схвалення відповідних резолюцій.

УКРАЇНЦІ ТОРОНТА!

14-го червня всі на протиросійську демонстрацію! Хай не буде ні одного з вас, хто не виконав би свого обов'язку перед жертвами зорганізованого Москвою голоду і перед нашою поневоленою, але нескореною Батьківщиною, перед нашими братами і сестрами, які на заводах, в невірничих колгоспах, в містах і селах, а зокрема в рядах революційно-визвольного підпілля і в рядах Української Повстанчої Армії ставлять спротив окупаційному режимові і продовжують пасивну і активну боротьбу з імперіалістичною Москвою за повернення суверенності українській державі.

ЗА ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ

ДЛЯ ВЛАШТУВАННЯ 20-тих РОКОВИН ГОЛОДУ В УКРАЇНІ:

П. Волиняк — голова М. Сосновський — секретар
Д-р В. Муж, І. Вараціця, Т. Буйняк, П. Дрозд, А. Тершаковець,
І. Вітошинська, інж. К. Мулькевич.

МОЛОДА УКРАЇНА

Журнал
Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ)

Редагує: Колегія
Головний редактор Б. Олександрів
Заступник гол. редактора М. Дальний
Адміністратор І. Дубилко

В справах редакційних та адміністраційних писати на адресу:
MOLODA UKRAINA
191 Lippincott St., Toronto, Ont., Canada

ПЕРЕДПЛАТА "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" В США І КАНАДІ:

12 чисел	\$3.00
6 чисел	1.50
3 числа	1.00
Ціна окремого числа — 30 центів.	

Редакція застерігає собі право скорочувати статті й правити мову. —
Статті, підписані авторами, не завжди висловлюють погляди чи становище
редакції.

MOLODA UKRAINA

Published by
The Ukrainian Democratic Youth Association
Editor: B. Olexandriw
Correspondence should be addressed to:
MOLODA UKRAINA
191 Lippincott St., Toronto, Ont., Canada

Представництва "Молодої України" закордоном:

В Австралії:

Miss O. Nytchenko
26 Percy St. Newport, Vic.
Australia.

У Великобританії:

Andrij Bondarenko
123 High St. Notting Hill Gate
London, W. 11, England

В Бельгії:

P. Wlasenko
34 Rue Hamaide Hautrge
Etat (Hainaut) Belgique

В Аргентині:

"Porohy"
Casilla de Correo 3184
Buenos Aires, Argentina

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ

ТВЕРДИНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В АМЕРИЦІ

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ — це народня-братська запомогово-асекураційна установа, побудована на щиро демократичних основах, з різними родами забезпечень.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ за 42 роки свого існування виплатив по-смертних забезпечень спадкоємцям (жінкам, чоловікам, дітям, іншим своякам) та допоміг бідним понад 3,000,000 дол.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ виплатив на різні народні цілі в старому краю, США і Канаді понад 200,000 дол.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ має тепер 20,000 членів та 5,000,000 доларів майна.

ЗАБЕЗПЕЧУЙТЕ СЕБЕ Й СВОЮ РОДИНУ В УКРАЇНСЬКОМУ РОБІТНИЧОМУ СОЮЗІ!

**ВАША ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО СОЮЗУ —
НАДІЯ НА ВАШЕ КРАЩЕ МАЙБУТНЄ!**

**ВАШІ ВКЛАДКИ ЦЕ НАЙПЕВНІША ОЩАДНІСТЬ, ЩО ПРИНОСИТЬ ВАМ
ЩОРІЧНУ ВИСОКУ ДИВІДЕНДУ!
ПОМАГАЙМО СОБІ ГУРТОМ!**

За інформаціями пишть:

UKRAINIAN WORKINGMEN'S ASSOCIATION
524 Olive St. Scranton, Pa., U.S.A.

Або (в Канаді):

H. MAZURYK
516 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada